

# ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

## XXII Обикновено Народно Събрание

(първа извънредна сесия).

XXXI заседание, сбота, 8 юний 1902 г.

(Отворено въ 3 ч. послѣ пладнѣ подъ прѣседателството на подпрѣседателя г. Д. К. Поповъ.)

**Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ:** (Звъни.)  
Засѣданието се отваря.

Моля г. секретаря да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

**Секретарь П. Ковачевъ:** (Прочита поименния списъкъ на г. г. народнитѣ прѣдставители. Отсѣствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: М. Абаджиевъ, Н. Абаджиевъ, И. Арнаудовъ, М. Георгиевъ, Д. Дяковъ, Н. Лефтеровъ, Х. Мановъ, Д. Манчовъ, Х. Вей Мустафа Вейовъ, В. Наковъ, Г. Пеневъ, В. Статковъ, М. Стояновъ, М. Такевъ, Г. Трифоновъ, И. Тянковски, К. Калчовъ, Д. Цанковъ и П. Чаушовъ.)

**Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ:** Отъ 178 души народни прѣдставители отсѣствуватъ 19. Има, значи, законно число народни прѣдставители — засѣданието продължава.

Има да направя слѣдующето съобщение. Постъпили сѣ единъ законопроектъ отъ Троянския народенъ прѣдставитель, г. Таслаковъ, за общо ползуване отъ общинскитѣ, окръжнитѣ и държавнитѣ земи, пасбища, балталци и гори край държавнитѣ шосета и отъ водопоитѣ. Тоя законопроектъ по надлежния редъ ще се съобщи на г. министра и ще се тури своеврѣменно на дневенъ редъ за разглеждане.

Има да съобща още, че сѣ разрѣшени слѣдующитѣ отпуски: на Харманлийския народенъ прѣдставитель г. Петко Тодоровъ — 5-дневенъ отпускъ; на Новозагорския народенъ прѣдставитель г. Миланъ Стояновъ — 5-дневенъ отпускъ; на Самоковския народенъ прѣдставитель г. Христо Мановъ — 4-дневенъ отпускъ; на Фердинандския народенъ прѣдставитель г. Василь Поповъ — 8-дневенъ

отпускъ; на Тръпския народенъ прѣдставитель г. Петъръ Вжжаровъ — 6-дневенъ отпускъ; на Дупнишкия народенъ прѣдставитель г. Василь Наковъ — 10-дневенъ отпускъ и на Татарназарджишкия народенъ прѣдставитель г. Георги Пеневъ — 5-дневенъ отпускъ.

**И. Воденчаровъ:** Г-да! Азъ искамъ да занимамъ почитаемото Събрание съ единъ въпросъ, който е много интересенъ. Отъ нѣколко врѣме насамъ съ голѣмо прискърбие се констатира фактътъ, че комиситѣ не засѣдаватъ затова, защото не присѣствуватъ достатъчно число членове, въ такова число, каквото е прѣдвидено въ чл. 18 отъ правилника. Чл. 18 отъ правилника е повелителенъ. Той изрично казва, че комиситѣ не могатъ да засѣдаватъ, ако не присѣствуватъ половината поне отъ членовѣтъ. И по-нататъкъ казва, че когато отсѣствувва нѣкой членъ, който е станалъ причина за незасѣдаването на комисията, то прѣседателитѣ на комиситѣ сѣ длъжни да донасятъ своеврѣменно на бюрото за това. Азъ най-напрѣдъ ще изкажа голѣмото си съжаление къмъ нехайството на г. г. прѣседателитѣ на комиситѣ, дѣто не изпълняватъ точно своитѣ обязанности и прѣдписанията на правилника; защото досега ние засѣдаваме вече цѣль мѣсець и половина, и нито едно съобщение не се е прочело, въ което да се посочватъ имената на тия г. г. прѣдставители, които не изпълняватъ своитѣ обязанности. Ние всинца казваме, че си губимъ врѣмето напразно, всинца се упрекаваме, че не вършимъ никаква работа, че се занимаваме съ празни работи, че не показваме плодотворна дѣятелность, а, вдругъ, прѣнебрѣгваме най-смиществената си обязаность. И азъ мисля, че, докато не видимъ у насъ желание за работа, никаква дѣятелность нѣма да покажемъ.

Азъ не разбирамъ единъ народенъ прѣдставителъ, който е дошълъ тукъ, за да изпълнява своя мандатъ, полученъ отъ страна на Народното Събрание, да показва такава нехайство, такава лѣнливостъ и такава прѣнебрѣжение къмъ своитѣ обязанности. Това е осъдително, ако щете, това е прѣстѣпно. То е прѣстѣпно затова, защото намъ се плаща не да ходимъ насамъ-нататъкъ по улицитѣ въ София, а ни се плаща, за да вършимъ тукъ работа. Ние виждаме, че провѣрочната комисия 4—5 пѣти подредъ не можѣ да засѣдава затова, защото не се явяватъ членоветѣ. Имаме единъ секретаръ на комисията г. Пасаровъ, който е и секретаръ на бюджетарната комисия, и досега не се е явилъ. Кажете, г-да, каквото щете, но такава едно поведение на г. г. народнитѣ прѣдставители, които не съзнаватъ своитѣ обязанности и задължения да работятъ сръщу възнаграждението, което имъ се плаща, това е поведение необяснимо. Азъ, прочее, правя слѣдующето прѣдложение: да се напомни на г. г. прѣдседателитѣ на комиситѣ, че тѣ сж обязани точно да изпълняватъ прѣдписанието на чл. 18 отъ правилника, като съобщаватъ своевременно кои отъ г. г. членоветѣ не се явяватъ и не взиматъ участие въ комиситѣ и, слѣдъ като тѣ изпълнятъ своята обязаностъ, азъ или другъ нѣкой отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, ако видимъ, че и тая мѣрка нѣма да помогне, нѣма да направи г. г. лѣнливцитѣ да се възгечтисатъ отъ тая своя лѣнливостъ, тогава ние ще бждемъ принудени да прибѣгнемъ къмъ друга мѣрка, която, ако и не е толкова прѣпоръчителна за г. г. народнитѣ прѣдставители, една лоша мѣрка, но която ще ги накара да изпълняватъ своята длѣжностъ. (Гласове: Вѣрно!)

**Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ:** Прѣдседателството взема актъ отъ Вашитѣ думи, г-нъ Воденичаровъ, и ще направи дѣлта си.

Г-нъ Вѣжаровъ има думата.

**П. Вѣжаровъ:** Азъ се обръщамъ къмъ г. г. министритѣ изобщо и задавамъ слѣдующето питане.

Имамъ положителни свѣдѣния, какво въ много министерства прѣди конституирането на настоящето министерство и по-сетнѣ сж били казначавани лица въпрѣки чл. 65 отъ конституцията и безъ спазването на съответствующия чл. 66, т. е. чужди подданици. За сжщата цѣль единъ отъ началницитѣ на едно отъ учрѣжденията е даже донесълъ съ рапортъ въ едно министерство за подобно едно длѣжностно лице.

Второ. Имамъ свѣдѣния, какво много лица, осжждани за злоупотрѣбление на държавни пари, лишени отъ граждански и политически права, сж възстановявани на длѣжностъ. Отговорътъ на тия питання азъ ще очаквамъ слѣдъ провѣрката, безъ да посочвамъ сега отдѣлни случаи. Има много случаи. (Министъръ М. Сарафовъ: Кажете ги!) Единъ таквъ случай е напр., че отъ Военното Министерство е назначенъ нѣкой си

Иосифъ Швертнеръ, който прѣди двѣ години е билъ уволненъ отъ длѣжностъ, като капелмейсторъ, и, като чуждъ подданикъ, замѣстенъ съ единъ нашъ българинъ. Но кой знае защо — споредъ свѣдѣнията, които имамъ, то е за това, че е прѣдавалъ на дѣцата на полковия командиръ на тукашния полкъ Александъръ I по музика — той наново билъ повиканъ на тая длѣжностъ и българинътъ, който изпълнявалъ тая длѣжностъ по-рано, е билъ прѣмѣстенъ. И още много други случаи има въ другитѣ вѣдомства, безъ да искамъ да ги посоча сега. Азъ ще моля да се провѣри всичко това и слѣдъ туй да ми се отговори.

**Министъръ М. Сарафовъ:** Г-да народни прѣдставители! За случая съ Швертнера ще се обади на Военния Министъръ, и той ще отговори на срока. Бихъ молилъ г. Вѣжарова да покаже отдѣлни случаи, защото така общо не може да се направи провѣрка.

**П. Вѣжаровъ:** При всичко че имаме нѣколко случая, но желая да провѣрите, всички длѣжностни лица отговарятъ ли на условията. Азъ получихъ тѣзи свѣдѣния отъ едно длѣжностно лице, което е даже рапортирало въ министерството. Така щото, казвамъ, нека да се провѣри, нѣма нищо да се изгуби, за да се прѣмахне такава една аномалия.

**И. Гешовъ:** Г-нъ прѣдсѣдателю! Свърши ли се въпросътъ по комиситѣ? Азъ по другъ въпросъ имамъ да говоря. Менѣ ми се струва, че искаха нѣкои г. г. народни прѣдставители думата по него въпросъ да говорятъ.

**М. Маджаровъ:** Прѣдложението на г. Воденичарова ми се вижда, макаръ да нагърнява малко нашето депутатско честолюбие, че е вѣрно, но не бихъ желалъ да се гласува, а да се помоли само прѣдседателството да обърне внимание на прѣдседателитѣ на комиситѣ, и ако продължаватъ така, тогава да разискваме, а сега да се задоволимъ съ тази забѣлѣжка.

**В. Димитровъ:** Имамъ да направя едно питане къмъ г. Министра на Търговията и Земледѣлието. Знае ли г. Министърътъ на Земледѣлието и Търговията, че вчера въ гр. Варна е избухнала стачка отъ 600 души, въ тѣй наречената памучна фабрика, заведение на едно анонимно акционерно английско дружество. Знае ли, казвамъ, г. министърътъ, че между тѣзи работници, които сж обявили стачка, 400 души сж малолѣтни дѣца и момичета, които сж подложени на най-грозна експлоатация въ това заведение? Знае ли г. Министърътъ на Земледѣлието и Търговията, че дирекцията на фабриката е прѣдложила на работницитѣ писмена декларация, въ която, въпрѣки сжществуващитѣ граждански и утравни закони въ страната, иска да подпишатъ тая декларация и да се задължатъ да не признаватъ никакви закони въ страната, като се отказатъ

отъ всѣкакво обезщетение, въ случай на злополука, въ случай на нѣкое нещастие, или въ случай че нѣкой отъ тѣхъ бѣде заболѣлъ, нараненъ или осакатенъ въ самата фабрика отъ машинитѣ? Възъ основа именно на тѣзи писмени декларации, така напечатани и дадени на работниците да ги под-  
пишатъ, работниците, като сж заблѣжвали, че тѣзи декларации и клаузитѣ въ тѣхъ сж въпрѣки съ-  
ществующитѣ закони въ страната, че тѣ сж не-  
легални и незаконни, че въ тази декларация се иска  
отъ работниците да се откажатъ отъ всѣко свое  
право, тѣ сж обявили стачка. Какво мисли да прави  
г. Министерътъ на Търговията и Земледѣлието съ  
казаната фабрика и нейната администрация, и  
каквъ рапортъ е далъ г. контролорътъ, който по-  
лучава заплата отъ Министерството на Търго-  
вията и Земледѣлието, г. Франца, назначенъ тамъ,  
каквъ рапортъ е далъ за тази случка, и какви  
мѣрки смѣта да вземе г. министрътъ, и смѣта ли  
да прати инспектора по търговията и индустрията  
да изучи работата и докладва?

**Министръ П. Абрашевъ:** Желатъ бихъ да  
зная отъ кога е тази депеша.

**В. Димитровъ:** Тази депеша за обявяване стач-  
ката получихъ днесъ, а вчера ние получихме друга  
депеша.

**Министръ П. Абрашевъ:** До Васъ лично ли е?

**В. Димитровъ:** До мене лично. Депешата е та-  
кава: (Чете.) „Фабриката прѣдложи печатни декла-  
рации, че работниците ще се подчиняватъ всички  
нейни правилници, распоредби и се отказватъ отъ  
помощъ, обезщетения за всѣкакви злополуки. Срѣда  
работниците единодушно отказаха подписването,  
напуснаха“.

**Министръ П. Абрашевъ:** Дълженъ съмъ да  
кажа, г-да прѣдставители, че подобна депеша въ  
министерството вчера поне не бѣ получена; въз-  
можно е да се получи днесъ; не съмъ успѣлъ да  
отида въ министерството, защото сутринъта бѣхъ  
въ комиситѣ. Тѣй че, ще видя, ако има такава  
депеша, азъ ще се заинтересувамъ и ще направя  
дълга си. Не вѣрвамъ да има таквъ рапортъ отъ  
нашия контролоръ, защото, както се вижда, тази  
работа тѣзи дни е станала, и, вѣроятно, рапорта  
може да получимъ утрѣ или други день. Азъ ще  
изуча този рапортъ и ще взема мѣрки; а ако  
стане нужда, ще изпрати инспектора по търговията  
и индустрията.

**В. Димитровъ:** Не съмъ доволенъ отъ Вашия  
отговоръ. Азъ очаквамъ да запитате телеграфически  
Вашия контролоръ, иначе ще обърна това питане  
на интерпелация.

**Министръ П. Абрашевъ:** Азъ Ви отговарямъ,  
че досега нѣмамъ свѣдѣния, и не съмъ могълъ да

взема никакви мѣрки, именно защото нѣма свѣ-  
дѣния. Вие казвате, че не сте доволни. (В. Димит-  
ровъ: Азъ Ви моля да попитате телеграфически!)  
Азъ Ви отговарямъ: ще видя какво има въ мини-  
стерството и ще направя дълга си.

**К. Досевъ:** Г-да народни прѣдставители, въ-  
просътъ, който повдигна г. Воденчаровъ, то е право,  
че членовѣтъ на комиситѣ не дохождатъ на ра-  
бота, по мисля, че почитаемото прѣдседателство  
трѣбва да вземе нѣкои мѣрки, за да осигури да  
върви работата редовно. Но не мога да се съглася  
съ мѣрките, прѣдложени отъ г. Воденчарова, за-  
щото не могатъ да се правятъ бѣлѣжки на народ-  
нитѣ прѣдставители, като на школьники. Най-доброто  
срѣдство е, онѣзи народни прѣдставители, които  
сж избрани въ комиситѣ и не могатъ да дохож-  
датъ по една или друга причина, вмѣсто да спи-  
ратъ вървежа на работата, да заявятъ, че не мо-  
гатъ да дохождатъ, и почитаемото прѣдседателство  
да вземе мѣрки, да избере на тѣхно мѣсто други,  
които иматъ желание да работятъ. Това е най-  
добрата мѣрка.

**Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ:** Г-нъ За-  
буновъ има думата.

**Я. Забуновъ:** Азъ моля да се свърши този въ-  
просъ, защото ще направя едно питане.

**Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ:** Въ-  
просътъ е свършенъ.

**И. Воденчаровъ:** Взема ли бюрото актъ отъ  
това?

**Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ:** Казахъ,  
че ще направимъ потребното.

**Я. Забуновъ:** Гледамъ, че въ бюджета на Ми-  
нистерството на Търговията и Земледѣлието не  
фигурира никаква сума, нито пъкъ знаемъ какъ  
стои въпросътъ съ захарната фабрика и нейната  
премия. Азъ моля г. министра да отговори какъ  
стои този въпросъ.

**Министръ П. Абрашевъ:** Г-нъ Забуновъ пита  
какъ стои въпросътъ за захарната фабрика и пре-  
мията. Фабриката е прѣстанала да работи, т. е. тя  
само рафинира сега. Въпросътъ за премията стои  
още вислицъ. Премията е прѣдвидена. За премията  
за миналата година се иска свръхсмѣтенъ кредитъ.

**Д. Влаговъ:** Искамъ да питамъ г. Министра  
на Обществениѣ Сгради, кога мисли да отговори  
на интерпелацията, която дадохъ прѣди 15, даже  
20 дена.

**Министръ Н. Константиновъ:** Всѣкога съмъ  
готовъ да отговори. Интерпелациитѣ сж на дневенъ  
редъ и, щомъ имъ дойде редътъ, ще отговори.

**Д. Влаговѣ:** Минаха повече отъ 10 дена, г-нѣ министре!

**Н. Габровски:** Заявѣте да се турятъ на дневенъ редъ.

**Министъръ Н. Константиновъ:** Турени сж на дневенъ редъ всичкитѣ, както Вашата, така и онази на г. Славова. Азъ съмъ готовъ и ще отговори.

**И. Гешовъ:** Г-да народни прѣдставители! Азъ ставамъ по единъ въпросъ, който се касае до честѣта на единъ народенъ прѣдставителъ, до взаимното уважение, което ние депутатитѣ трѣбва да имаме помежду си. Помните, г-да народни прѣдставители, че прѣди 20 дена г. Урумовъ подхвърли нѣщо за г. Теодорова, което веднага се релевира отъ него; той покани съ мое съгласие г. Урумова да каже това, което той имаше да каже за него; г. Урумовъ, намѣсто да го каже веднага, поиска врѣме, за да попита лицето, отъ което го е чуло. Ми се струва, доста врѣме оттогава се измина и сега каня най-настоятелно г. Урумова да каже това, което тогава подхвърли за г. Теодорова.

**А. Урумовъ:** Азъ съмъ билъ готовъ всѣки пътъ да кажа това, което казахъ за г. Теодорова. Г-нѣ Теодоровъ, помните добръ, дойде въ Камарата слѣдъ отидна и каза, че не билъ чулъ това, което азъ казахъ по неговъ адресъ, като каза, че г. Гешовъ разрѣшава да кажа туй, което азъ знаа за него, туй, което е извършилъ като държавенъ мжъкъ въ България. Като каза той, че г. Гешовъ му разрѣшава, мина ми прѣзъ ума, че може би г. Гешовъ не може да си спомни, не може да си даде смѣтка за какво се касае, толкозъ повече че той менѣ лично нищо не е говорилъ, и затуй е казалъ, че разрѣшава. Счетохъ за свой дългъ да отида да му съобщя, да му намека за какво се касае и слѣдъ това, ако разрѣши, да съобщя. Въ отговоръ на това г. Гешовъ ми каза: но тогава и азъ има да казвамъ много работи. Казвайте каквото обичате го прѣсѣкохъ, но азъ Ви питамъ, слѣдъ като узнахте за какво се касае, разрѣшавате ли да го съобщя? Г-нѣ Гешовъ каза, че ще се срѣцнемъ вѣнка и ще поговоримъ, ще поговоримъ и съ г. Минчева. (Нѣ кой отъ лѣвицата: Лъжа е. — И. Гешовъ: Не казахъ това нѣщо!) Приемамъ, че не говоря истината, ако г. Гешовъ го опровергне. Г-нѣ Гешовъ каза, че ще се срѣцнемъ вѣнка, ще поговори и съ г. Минчева. Че това е тѣй, ще си спомните, че азъ излѣзохъ ей тамъ, при зелената маса на стенографитѣ, и заявихъ. Чакахъ г. Гешова да ме покани, не ме покани. Казвамъ да ме покани, защото смѣтахъ за неделикатно да се натрапвамъ съ врѣме и безъ врѣме г. Гешову, а чакахъ да се срѣцнемъ да поговоримъ по този въпросъ. Това не стана, и ако досега не съмъ съобщилъ, причината бѣше, защото мислѣхъ, неделикатно бѣше отъ моя страна да говоря по това, прѣди да взема съгласието на г. Гешова. Но понеже г. Гешовъ сега ми разрѣ-

шава да го кажа, азъ го казвамъ. (И. Гешовъ: Да, кажете го!) Може би на г. Минчева ще бѣде съвсѣмъ неприятно, защото отъ него съмъ го чулъ, но азъ снемамъ отговорността отъ себе си.

Г-да, ето въ какво се състои работата. (Д. Петковъ: На трибуната. Да чуемъ по-хубаво всички.) Азъ говоря доста високо, за да може всѣки да ме чуе. Прѣзъ 1898 г., ми се струва, г. Теодоровъ бѣше министъръ на Финанситѣ; тогава се почнаха прочутитѣ вертикални и паралелни линии, както ги наричатъ. Помните, че тогава държавата се намираще въ много затруднено положение и г. Теодоровъ налѣво и надѣсно търчеше по цѣла Европа да търси пари, за да посрѣщне задълженията на България спрѣмо външнитѣ и вътрѣшни кредитори. Виждаше се въ съвършено затруднено и безизходно положение; отчаенъ, отива при г. Гешова и, естествено, като на приятелъ, му казва: ние, народната партия, сме длѣжни да си дадемъ оставката, защото положението се съвсѣмъ забатачи, затрудни се отъ тѣзи вертикални и паралелни линии. Г-нѣ Гешовъ, като считалъ г. Теодорова за още твърдѣ младъ, му казалъ, че ти не познавашъ още България, България има много ресурси, ще може да добие кредитъ, ще намѣри пари, не дѣйте се страхува, положението не е съвсѣмъ безизходно; обаче, вършете си работата и простирайте се до толкова, доколкото силитѣ ни спомогатъ; простирайте си краката, доколкото се простира чергата ви — вѣнъ отъ чергата не дѣйте простира краката си. Сега, може би, буквално не сж такива думитѣ, които е казалъ г. Гешовъ, но сж казани въ тази смисълъ. Слѣдъ туй г. Теодоровъ, който се оплаквалъ на г. Гешова, че страната се намира въ твърдѣ затруднено положение, че не може да намѣри пари и вслѣдствие на туй затруднено положение билъ длѣженъ да си даде оставката и въобще министерството на народната партия трѣбвало да си даде оставката, подиръ малко г. Теодоровъ, заедно съ своя шурей г. Маджаровъ — (Нѣ кой отъ прѣдставителитѣ: Той му е зетъ!) зетъ; зетъ-шуробаджанакизмъ имаше тогавъ — взема че дава на търгъ постройката на линията Радомиръ—Кюстендилъ. Г-нѣ Гешовъ, трѣснатъ отъ това, че единъ български финансовъ министъръ дохожда и му изповѣда, че България се намирала въ много трудно положение, и се чудѣлъ какъ да се справи съ положението, като ходилъ по всичкитѣ краища на свѣта да търси пари и не може да намѣри, та иска да си дава оставката, а сега отива да дава на прѣдприятие тая линия, вика г. Теодорова и се завежда разговоръ по поводъ на това. Вие, г-не мой, му казва г. Гешовъ, прѣди нѣколко дена се оплаквахте отъ трудното, отъ забатаченото положение на България и искахте да си дадете оставката — каква е тази лудория отъ Ваша страна да давате сега на търгъ една линия, която ангажира България още съ нѣколко милиона, и то тогава, когато отивате да търсите пари въ Европа и не можете да намѣрите? Вие съ по-малко задъл-

жения не може да се справите, а какво ще правите като се уголѣмятъ? Г-нъ Теодоровъ му казалъ: забатачено е положението, знаемъ, че е забатачено, но да му мислятъ тѣзи, които дойдатъ слѣдъ насъ! Туй е, което характеризира г. Теодорова. И азъ мисля, че най-голъмо прѣстѣпление върши оня държавенъ мъжъ, който съзнателно забатачва положението на страната, (Смѣхъ.) съзнателно се разстройватъ отъ него финансите ни, за да не могатъ подиръ туй да направятъ другитѣ, които дойдатъ, нѣщо добро за България. Азъ чуохъ това нѣщо и го считамъ за прѣстѣпление най-позорно и считамъ още, че изпълнявамъ единъ дългъ, като го казвамъ прѣдъ народното прѣдставителство, за да знае какво нѣщо е Теодоръ Теодоровъ.

**Е. Начевъ:** Страшна работа!

**Т. Теодоровъ:** Само отъ г. Геншова ли го знаете? Отъ кого го чухте?

**А. Урумовъ:** Който има уши, да слуша!

**Т. Теодоровъ:** Позволѣте ми да зная, защото азъ бѣхъ малко надалечъ, та не можахъ да чуя. Азъ днесъ ще Ви кажа, че не е вѣрно това, което казахте, че ние сме строили желѣзници, за да създадемъ мъжнотии. За да не се впускамъ въ подробностъ, ще ви кажа, че подобно нѣщо не съмъ казалъ и онзи, който Ви е казалъ, излъгалъ Ви е, или пъкъ Вие лъжете. А Кюстендилската линия бѣше важна точка отъ нашата програма и ние за нейното построяване никакъ не сме се разкайвали, и увѣрявамъ Ви, че ако дойдемъ на властъ, първата ни работа ще бѣде пакъ да почнемъ да я строимъ. (Г. Кирковъ: Защо се спрѣ?) Мисля, че ще намѣримъ достатъчно поддрѣжка въ българския народъ, за да я построимъ.

**А. Урумовъ:** Важно е намѣрението Ви!

**Д. Петковъ:** Азъ мислѣхъ, че нѣщо по-сериозно ще кажете!

**И. Геншовъ:** Азъ искахъ думата!

**Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ:** Имате думата.

**И. Геншовъ:** Г-да народни прѣдставители! Чухте тѣзи ужасни думи, които, споредъ г. Урумова, ако се споменѣха въ Събранието, г. Теодоровъ щѣлъ да бѣга изъ Събранието и изъ България. Най-напрѣдъ тѣ не сж толкова ужасни, но азъ ще кажа, че никога не помня да съмъ ималъ разговоръ съ този човѣкъ или съ онова лице, което спомена г. Урумовъ. И думата лудоризъ, която спомена г. Урумовъ, азъ никога не съмъ употребявалъ.

**А. Урумовъ:** Казахъ, че буквально не Ви прѣдавамъ думитѣ. (Смѣхъ.)

**К. Мирски:** Едно питане имамъ къмъ г. Министра на Търговията и Земледѣлието. Въ края на 1897 г. издаде се единъ законъ, чрѣзъ който се позволява на правителството да разрѣшава лотарии за благотворителни цѣли и за обществена полза, като ще се дава разрѣшение, съгласно единъ правилникъ. Слѣдъ това се издаде нѣкаква си наредба, по силата на която днесъ почти въ всѣки градъ и градецъ около църквитѣ, училищата и по пазарищата гледаме върволица хора, които се наричатъ опълченци или поборници, безъ обаче да се знае такива ли сж, разиграватъ томбули, лотарии и въобще ограбватъ най-вече младежъта и простодушнитѣ селяни, които сж дошли на пазаръ, продали единъ мисиръ и имъ взематъ паритѣ. Азъ моля г. Министра на Търговията и Земледѣлието, отъ ресора на когото е тоя законъ и, може би, тая наредба — не зная законодателна ли е или административна — да каже: помислитъ ли е нѣщо върху тая работа, нѣма ли да прѣстане това нѣщо по-нататкъ?

**Министъръ П. Абрашевъ:** Извѣстно ми е, г-нъ Мирски, че такива пиянкаджии сжществуватъ у насъ, че различни поборници и опълченци получаватъ право да разиграватъ лотарии или, ако щете, пиянко. (Нѣ кой отъ прѣдставителитѣ: Комарджилжкъ!) И комарджилжкъ. За жалостъ, нашитѣ опълченци и поборници сж изпаднали въ такова положение, щото сж принудени да отиватъ да търсятъ прѣхрана съ такова пиянко.

**П. Каравеловъ:** Тия думи оттамъ не трѣбва да се говорятъ! Продаватъ ги въ Пловдивъ на папайръ — знаа 4-5 случая — на евреи!

**Министъръ П. Абрашевъ:** Допунамъ и това да е истина, но само едно нѣщо ще кажа на г. Мирски...

**Ф. Симиловъ:** Министерството само направи тѣзи опълченци и поборници пиянкаджии, и като ги е срамъ да ходятъ, продаватъ ги. Недѣйте ги туря въ това положение!

**П. Каравеловъ:** Пиянкаджилжкѣтъ е вагабоштество!

**Ф. Симиловъ:** Вие ги направихте! Министерството ги направи! (Глъчка.)

**Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ:** Моля ви се, г-да, пазѣте тишина!

**Министъръ П. Абрашевъ:** Разрѣшение на тѣзи опълченци и поборници да се ползватъ отъ това пиянко се дава отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието... (Глъчка.) Азъ не мога да говоря; види се, че въпросътъ не е толкова интересенъ. (Д. Петковъ: Вие подѣйте отговаря!) Казахъ, разрѣшението се дава възъ основа на едно

протоколирано рѣшение, взето отъ една комисия, съставена отъ градоначалника или окръжния управителъ и съ участието на нѣкои наши органи, която рѣшава, дали да се позволи на извѣстно лице да се храни чрѣзъ пиянко, или не. Но азъ самъ съзнавамъ, че разрѣшението на подобни лотарии е не съвсѣмъ морално и трѣбва да се намѣри единъ начинъ, за да се тури край на тая работа.

**К. Мирски:** Ще отгѣните ли наредбата или не?

**Министъръ П. Абрашевъ:** Ще гледамъ да я отгѣна.

**К. Мирски:** Доволенъ съмъ.

**Ц. Таслаковъ:** Искамъ да попитамъ г. Министра на Обществениятъ Сгради, Пжтищата и Съобщенията за слѣдующето нѣщо. Извѣстно е, че за всички ония, които взематъ заплатата отъ държавата, има разпореждане, прѣди всичко, да имъ одѣржатъ отъ заплатитѣ пжтна повинностъ. Между такива има и отъ женския полъ, учителки и други чиновнички, които не плащатъ никаква пжтна повинностъ. Това нѣщо не е справедливо, споредъ мене, защото всѣки, който взема заплатата отъ държавата, трѣбва да плаща и данъци. Защо, напр., на единъ разсилень, който едвамъ получава 30—40 л., да му задѣржатъ 8 л. за пжтна повинностъ, а пъкъ една учителка, една телеграфистка, която получава 120 л., една докторка на медицината, която получава 300 л., една акушерка да не плаща 8 л. пжтна повинностъ? Та затова, като правя това питане, моля г. министра да отговори: мисли ли, че трѣбва да направи така, че законътъ да обема и тѣхъ, да плащатъ и тѣ за въ бѣдѣ?

**Министъръ Н. Константиновъ:** Ще отговоря на г. Таслакова твърдѣ накратко, защото по този въпросъ азъ недавно говорихъ. Истина е, че законътъ за пжтната повинностъ е непълень и несправедливъ. Тая дума употребихъ и прѣди. Истина е, че тѣзи чиновници, женски чиновници, както ги нарѣче г. Таслаковъ, (Смѣхъ.) не плащатъ пжтна повинностъ по силата на съществующия законъ. Не можемъ да искаме сега да плащатъ пжтна повинностъ дотогава, додѣто не измѣнимъ закона. Въ това, мисля, не сж само женскитѣ чиновници, г-да, а азъ ще обърна внимание още и върху други такива данъкоплатци по пжтната повинностъ, които трѣбва да плащатъ. Напр., вие ще намѣрите и пенсионерки, пъкъ въ тѣхъ ще намѣрите и вдовици, които иматъ голѣми имущества и богати имущества, и иматъ най-голѣма нужда отъ добри пжтища и отъ хубави и здрави мостове, но не плащатъ пжтна повинностъ. Това е несправедливостъ, на закона, обаче, тя може да се отстрани само съ законъ. Такавъ единъ законъ, както за уреждането на справедливото облагане съ пжтна повинностъ, така сжщо и за службата, е готовъ. Прѣди казахъ, че е почти

готовъ, а сега казвамъ, че е готовъ; но виждате, че нѣмаме врѣме да го внесемъ, за да подобримъ това нѣщо, и даже и да имаме врѣме да го направимъ сега, намѣрваме за най-умѣстно въ есенната сесия да го внесемъ, така че да може този законъ да се прилага отъ идущата година, за да не стане една нова бѣжкотия прѣзъ течението на годината.

**Ц. Таслаковъ:** Доволенъ съмъ.

**С. Славовъ:** Азъ питамъ г. Министра на Търговията и Земледѣлието, мисли ли да поднови внесения законопроектъ за горитѣ въ тази извънредна сесия?

**Министъръ П. Абрашевъ:** Въ тази сесия не.

**Д-ръ К. Милановъ:** Г-да народни прѣдставители! Съгласно чл. 69 отъ правилника, министритѣ сж длѣжни да отговарятъ въ сжщото засѣдание или въ послѣдующето на питанията на народнитѣ прѣдставители. (И. Воденчаровъ: Ако да можеха!) Седнѣте на оная маса и тогава отговаряйте така. (И. Воденчаровъ: Празни работи!) Не се отнася до Васъ; ние питаемъ г. г. министритѣ, защото ние искаме да знаемъ какво става въ държавата.

Азъ попитахъ г. Министра на Правосъдието, тогава го нѣмаше, обаче г. Сарафовъ си взе бѣлѣжка и ми събщи въ едно засѣдание, че г. министърътъ е готовъ да отговори. Оттогава доднесъ вече има 7 или 8 засѣдания, но азъ не съмъ получилъ отговоръ на питането си. Азъ ще моля почитаемиѣ г. г. министри, които сж тукъ, да ми опрѣдѣлятъ единъ срокъ поне до въ понедѣльникъ, за да получа отговоръ; инакъ ще го направя на интерпелации, защото виждамъ като че не заслужава отговоръ моемо питане, когато, споредъ моето мнѣние, то заслужава отговоръ.

**Министъръ М. Сарафовъ:** Г-нъ Министърътъ на Правосъдието миналия пжтъ, когато повдигнахте въпроса, дойде половина часъ по-сетнѣ, азъ му обадохъ и той ми каза, че е готовъ и ще Ви отговори. Но кой е кривъ, че не се отговаря на врѣме? На всѣки начинъ, г-нъ Милановъ, той ще Ви отговори.

**Ц. Таслаковъ:** Азъ имамъ честъ да отправя още едно питане къмъ г. Министра на Търговията и Земледѣлието. Въ чл. 2 отъ закона за горитѣ е опрѣдѣлена оная процедура, по която се завеждатъ дѣла за спорни гори отъ страна на частни лица противъ държавата или отъ страна на общини противъ държавата и т. н. Такива процеси, заведени възъ основе на тоя членъ, има много; хората сж си внесли разносикитѣ по дѣлата, внесли сж пжтнитѣ пари на сждитѣ отъ прѣди година, двѣ, даже и три години, и доднесъ нищо не е станало зарадъ тѣхъ. Тѣй мълчешката като че се е суспендиралъ този законъ и никой не излѣзе да даде

ходъ на тѣзи процеси, и хората не могат да направятъ нищо. Ако рекатъ да заведатъ процеси прѣдъ сѣдилищата по общия редъ, ще имъ ги отхвърлятъ като неправилно заведени, защото има специаленъ законъ, законътъ за горитѣ. Тѣй щото, това състояние на работитѣ, ми се струва, не може да продължава повече. Мисли ли г. министърътъ да даде ходъ на тѣзи процеси, т. е. да направи разпореждане да се даде ходъ на тѣзи процеси, или не?

**Министъръ П. Абрашевъ:** Трѣбва да кажа на г. Таслакова, че Министерството на Търговията и Земледѣието не дава ходъ на подобни спорове; на тии спорове даватъ ходъ горскитѣ комисии, които сж съставени подъ прѣдседателството на единъ членъ сѣдии. Прошенията отъ заинтересованитѣ страни се подаватъ чрѣзъ окръжнитѣ управления до горскитѣ комисии и по-нататъкъ тѣ сж, които се грижатъ за дѣлата, образувани по тии прошения. Азъ ходъ на тия дѣла не мога да дамъ. Азъ съмъ получилъ досега нѣколко оплаквания за бавностъ по тия дѣла, искамъ съмъ обяснение отъ тии комисии и винаги ми се е отговаряло, че по причина на прѣтижването на членъ-прѣдседателя на комисията, или пъкъ уволнението на нѣкой другъ чиновникъ, влизающъ въ състава на комисията, е закъснѣвало насрочването на дѣлата. Тѣй ми се отговаря, такива причини се изтъкватъ. Министерството отъ своя страна мисли, че за по-бързото разглеждане на дѣлата отъ тия комисии, повече нищо не може да направи, защото, казвамъ, то, министерството, не дава ходъ на тия дѣла. Азъ мисля, че подобно оплакване по-скоро трѣбва да се обърне къмъ г. Министра на Правосѣдието, защото прѣдседателятъ на подобна комисия е лице сѣдебно, е единъ сѣдия, и г. Министърътъ на Правосѣдието би могълъ да внуши на своитѣ органи да даватъ по-бързъ ходъ на работата.

**Ц. Таслаковъ:** Дѣйствително, азъ разбирамъ, че тѣй, както г. Министърътъ на Търговията и Земледѣието обяснява, азъ трѣбва да се обърна къмъ г. Министра на Правосѣдието. Азъ не се обърнахъ къмъ него, защото миналата година пакъ се интересувахъ отъ тия въпроси, като прѣдставителъ, и отидохъ въ Министерството на Търговията и Земледѣието, въ отдѣленieto за горитѣ, и тамъ г. началникътъ ми каза: понеже мислимъ да внесемъ законопроектъ за горитѣ, който е готовъ, и това положение ще го измѣнимъ, заради това сме дали разпореждане да се спратъ тия работи. Заради това азъ отправихъ туй питане.

**Министъръ П. Абрашевъ:** Нѣма такова разпореждане; напротивъ, недавна прѣдписаме да се разглеждатъ такива дѣла.

**Г. Пасаровъ:** По сѣщото питане щѣхъ да дамъ обяснение.

**Министъръ М. Сарафовъ:** По питанията не се даватъ обяснения; питатъ и се отговаря.

**Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ:** Моля, моля, г-нѣ Пасаровъ!

**Г. Пасаровъ:** Азъ като се присѣдинявамъ, щѣхъ да питамъ г. министра . . .

**Н. Лазаровъ:** Г-нѣ прѣдседателю! Не давайте дума за питаня — мина времѣ!

**И. Воденчаровъ:** По дневния редъ!

**Ц. Таслаковъ:** Азъ не позволявамъ на г. Пасарова да ми отговаря; правилникътъ не позволява; азъ питамъ г. министра.

**Д. Колевъ:** Азъ имамъ да отправя едно питане къмъ г. Министра на Обществениятъ Сградъ. Оня день направихъ питане къмъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи пакъ по сѣщата работа, за едни желѣзни каси, но сега ще обясня слѣдующото.

**Министъръ М. Сарафовъ:** Г-нѣ Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи взе тази бѣлѣжка и я изпрати въ министерството и ще отговори.

**Д. Колевъ:** Сега до другъ въпросъ.

Чрѣзъ 1898 г. бившата Разградска окръжна постоянна комисия е събрала отъ 28 общини на Поповската околия 760 л. за носейни инструменти на общинитѣ. Отъ 1898 г. се изминаха 4 години и досега нито сж доставени тия инструменти, нито сумата се възвръща. Новиничаритѣ всѣка година се изкарватъ на пжтна повинностъ, обаче, като нѣма доставени инструменти, не могатъ да отбиятъ пжтната си повинностъ. Слѣдователно, азъ ще моля г. Министра на Пжтищата и Съобщенията да направи справка отъ Шуменската окръжна постоянна комисия, какво е станало съ сумата 760 л. — има ли намѣрение да достави тия инструменти или не. (И. Бобѣковъ: Това не е работа на министра, а на окръжния управител!) Става 4 години! (И. Бобѣковъ: Туй е изборно учрѣждение. Вие хаберъ гѣмате отъ тия работи; само правите главоболие. — Единъ иметъ защо е уволнилъ писаря!) Тукъ не е въпросътъ за писари, а за пари. (И. Бобѣковъ: Сѣ едно е!)

**Министъръ Н. Константиновъ:** Г-да народни прѣдставители! По този въпросъ, за голѣмо съжаление, дълженъ съмъ да призная, че не се считамъ за дълженъ да отговарямъ за дѣйствиата и работитѣ на едни постоянни комисии, които не се намиратъ подъ вѣдѣнието на моето министерство. Подъ вѣдѣнието на моето министерство се намиратъ постройкитѣ и други технически работи, а така сжщо и сумитѣ, които се турятъ на тѣхно разположение, но додѣто не ги турятъ на разположението на моето министерство, азъ нищо не мога

да направя. Това е подъ вѣдѣнието на Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи, подъ вѣдѣнието на извѣстни ревизори, на общинитѣ, окръжията и т. н. Не е само вашата окръжна постоянна комисия. Вѣрно е, че тия работи сѣ ставали отъ 1897—1898 г. И азъ зная и има какво да кажа за Свищовъ, но какво да правимъ, когато такива сѣ хората. Полека-лека правосъдието ще ги набута. Но, пакъ повтарямъ, това не е отъ моето вѣдомство.

**Д. Колевъ:** Трѣбва да вземете мѣрки като министъръ. Азъ мисля, че техническиятъ отдѣлъ е подъ вѣдомството на Вашето министерство.

**Министъръ Н. Константиновъ:** Когато ми дадатъ свѣдѣния, тогава ще взема мѣрки. Кога прѣдадатъ материалитѣ въ министерството, тогава и ще отговарямъ за тѣхъ.

**Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ:** Г-нъ докладчикътъ на комисията по Министерството на Търговията и Земледѣлието има думата.

**Докладчикъ В. Димитровъ:** Г-да народни прѣдставители! На 10 ноемврий 1900 г. е постѣпила една молба чрѣзъ г. Министра на Търговията и Земледѣлието за г. прѣседателя на X-то Обикновено Народно Сѣбрание. Тази молба е подадена отъ жителитѣ на селата отъ Кюпрюкѣйската община, Провадийска околия, въ която община влизатъ селата: Кюпрю-кѣй, Горни-чифликъ, Кованлъжъ, Чалж-махле, Шереметъ, Нова-шипка, Коте, Санджкчий и Петрушанъ. Тѣзи села искатъ отъ Народното Сѣбрание да имъ се позволи да пуцатъ добитѣка си на паша въ тѣй наречената гора Лонгосъ, която почва отъ крайбрѣжието на Черно море по течението на Камчията и се простира навжтрѣ съ своитѣ склонове дори до Прѣславъ. Обаче, тия села се намиратъ около тази гора Лонгосъ и покрай рѣката Камчия. Искатъ отъ Народното Сѣбрание чрѣзъ министерството, разбира се, да пуцатъ добитѣка си на паша, да си събиратъ дърва и послѣ да имъ се позволи да обработватъ ония ниви, които се намиратъ измежду самия Лонгосъ. Комисията, парламентарната комисия при Министерството на Търговията и Земледѣлието миналата година е пратила това заявление до министра да иска свѣдѣния. Отъ министерството се даватъ слѣдующитѣ свѣдѣния: (Чете.) „Приложената тукъ молба, подадена чрѣзъ повѣреното ми министерство до г. прѣседателя на X-то Обикновено Народно Сѣбрание, отъ жителитѣ на селата отъ Кюпрюкѣйската община, Провадийска околия, на името на кметскитѣ намѣстници на селата: Кюпрюкѣй, Горни-чифликъ, Кованлъжъ, Чалж-махле, Шереметъ, Нова-шипка, Коте, Санджкчий и Петрушанъ, съ която молятъ да се остави добитѣкътъ на казанитѣ села да ходи на паша въ държавната гора Лонгосъ, като Ви изпрацамъ, имамъ честь да прѣдставя на Ваше разпореждане слѣдующитѣ свѣдѣния:

Държавната гора Лонгосъ е разположена по дължината на камчийската долина. Тя има охранително значение и се експлоатира по начинъ установенъ за охранителнитѣ гори.

Ползуването пашата отъ гората до недавно, по причина слабия надзоръ въ гората, е извършвано изъ цѣлия Лонгосъ и отначалото на миналата година ползуването отъ пашата е уредено да се извършва съгласно чл. 23 отъ закона за горитѣ, за която цѣль е допуснато въ гората на всѣко село да се ползува по отдѣлно; а въ ония мѣста, въ които е необходимо да се даде възможность на младата подрастъ да се въздигне докато стане неврѣдима отъ добитѣка, пашата е запрѣтена.

Ползуването съ дървенъ материалъ отъ Лонгосъ е запрѣтено. Населението отъ всичкитѣ села си доставя нужния материалъ въ голѣмо изобилие отъ държавнитѣ гори, които сѣ отдалечени почти отъ всѣко село, най-много до 5 км.

Относително же обработването на нивитѣ, находящи се въ гората Лонгосъ, съобщавамъ Ви, че се разрѣшава на всички притежатели на такива ниви свободно да ги обработватъ; изключение се прави на ония, които сѣ придобили нивитѣ чрѣзъ изкореняване на гората, и които ниви, прѣдъ видъ охранителното значение на земята, трѣбва да се залѣсватъ.“ Тази година парламентарната комисия при Министерството на Търговията и Земледѣлието се занимава съ този въпросъ и като има прѣдъ видъ тѣзи данни, които се даватъ отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието, отъ една страна, — това е билъ г. министъръ Людскановъ миналата година, който е подписалъ това писмо до Народното Сѣбрание, — като има прѣдъ видъ, отъ друга страна, исканията на самитѣ тѣзи жители отъ околнитѣ села, отъ казанитѣ села, остави тази молба безъ послѣдствие въ смисълъ: да имъ се не допуска да ходятъ въ гората, да се не допуска добитѣкътъ имъ безразборно да настѣпва въ гората, а да имъ се позволи — както и министърътъ е съгласенъ — да си обработватъ ония ниви, които тѣ стопанисватъ съ крѣпостни актове и които ниви се намиратъ въ самия Лонгосъ. Обаче, комисията ме натовари да докладвамъ това заявление на жителитѣ отъ Кюпрюкѣйската община, за да обърна вниманието на почитаемото народно прѣдставителство върху това, което става съ казаната гора Лонгосъ. Дълженъ съмъ да заявя, че тази гора Лонгосъ съмъ я обиколилъ цѣлата. Тя е една грамадна гора, тамъ има въковни дървета. Тя е охранителна дѣйствиелно, защото започва отъ самото крайбрѣжие на Черно море, ала, за голѣмо съжаление, натоваренъ съмъ отъ комисията да заявя на народното прѣдставителство, че казаната гора отъ 15—20 години е просто опустошена. Тази гора се опустошава систематически, благодарение на двѣ обстоятелства: първо, че надзорътъ въ самата гара е билъ много слабъ, че напѣтитѣ чиновници при Министерството на Търговията и Земледѣлието, инспектори, лѣсничей, горски стражари, началници и пр., вмѣсто да пазятъ

гората, вмѣсто да се погрижатъ за нейното рационално експлоатиране, вмѣсто да запазятъ този държавенъ имотъ, богатъ съ разнокачественъ дървенъ материалъ, тѣ сж спекулирали повече съ самата гора и по тоя начинъ съ давали възможность да се унищожи гората. Отъ друга страна, длъженъ съмъ да констатирамъ факта, че много правителства, по една или друга причина, а главно съ партизански цѣли, сж позволявали въ надвечерieto на изборнитѣ борби на селянитѣ безразборно да нахълтватъ изъ гората и да сѣкатъ. (К. Мирски: Кои правителства?) Факти има много и нѣма освѣтъ, които отъ г. г. прѣдставителитѣ искатъ да провѣрятъ тѣзи работи, да отидатъ въ самата мѣстность, да посетятъ тази хубава гора, която сега почти е унищожена, да разпитатъ самитѣ жители, самитѣ граждани отъ гр. Варна и отъ гр. Провадия и да се увѣрятъ въ това, което се казва. Гората понастоящемъ, азъ казвамъ, че е опустошена, много малко нѣщо има запазено, и благодарение на тази некадърность на нашитѣ чиновници, не зная по какви съображения — зная едно, че има добъръ материалъ за пушки — тя е сега подъ вѣдомството на Министерството на Войната. Констатирамъ факта, че българскитѣ чиновници, специално тия, които се намиратъ подъ вѣдомството на Министерството на Търговията и Земледѣлието, не сж въ състояние съ своитѣ инспектори, лѣсничей, горски стражари, съ свой персоналъ, въобще, да пазятъ тая гора, този държавенъ имотъ, и трѣбваше както въ изборитѣ, вмѣсто да ни пазятъ стражари, прибѣгнахме до военната власть, сжщо така, за да запазимъ държавнитѣ гори, трѣбваше да се пусне единъ воененъ кордонъ около тая гора и да я пази. Военното Министерство е прѣснело кордонъ да пази тая гора по двѣ съображения: първо, защото нашитѣ чиновници сж некадърни и, второ, защото въ тази гора се намира богатъ материалъ за пушки и оттамъ прибира този материалъ. Като обръщамъ вниманието на почитаемото народно прѣдставителство върху това, което става въ тази богата гора Лонгосъ, нека не се забрави и друго обстоятелство, че често пхти Министерството на Търговията и Земледѣлието за прѣчистване на тази гора отдава на експлоатация на извѣстни прѣдприемачи събирането на паднали дървета и изчистване на гората. Такива прѣдприемачи имало много досега. (П. Каравеловъ: Паднали или изсѣхнали? Има малка разлика.) Ще Ви обясня. Какъ се е давало на търгъ това почистване на гората, какви сж били прѣдприемачитѣ, азъ не зная. Зная единъ прѣсенъ фактъ, напоследъкъ станалъ въ сжщата гора. Единъ прѣдприемачъ е вземалъ обирането на сухиѣ дърва, падналитѣ дърва, сключва договоръ съ Министерството на Търговията и Земледѣлието и почва да влиза въ съгласие съ самитѣ тия селяни отъ Камчиита, отъ Лонгоса, почва да сѣче. И какво се констатира? Изсича едно грамадно пространство отъ добъръ материалъ не за гориво, не изсѣхналъ, и когато държавниятъ адвокатъ въ гр. Варна се

сеща и иска да се направи огледъ на самото мѣсто, до това врѣме прѣдприемачътъ съумѣлъ да си приготви свидѣтели. Отива държавниятъ адвокатъ на самото мѣсто да обезпечи доказателствата си, за да заведе дѣло противъ този прѣдприемачъ, който изсѣкълъ гората; отива самиятъ мировни сждзи, отива държавниятъ адвокатъ, и какво се оказва? Всички свидѣтели наредени говорятъ въ полза на самия прѣдприемачъ, а въ сжщность цѣло огромно пространство отъ гората опустошено. Въ съгласие съ нѣкакви рибари, които се намиратъ въ Камчиита, и въ съгласие съ селянитѣ, този прѣдприемачъ унищожава това голѣмо парче. По този начинъ систематически се опустошава тая гора и днесъ ти е заприличала на пустиня. Да не бжда голословенъ, ще ви кажа, че даже въ миналитѣ избори, даже и въ настоящитѣ законодателни избори има случаи, дѣто цѣли села сж нахълтвали въ гората да сѣкатъ дървета и слѣдъ като имъ се е позволявало отъ административнитѣ или отъ други власти — азъ не допущамъ, че г. Министърътъ на Търговията и Земледѣлието има свидѣнии за това, и не вѣрвамъ, че по негово заповѣдъ е правено — но зная, че на много селяни слѣдъ изборитѣ имъ сж съставили актове, защото сж нахълтвали въ гората, а тѣ сж били насѣквани отъ малкитѣ партизанчета да правятъ това въ врѣме на изборитѣ.

Натоваренъ съмъ отъ комисията да ходатайствувамъ прѣдъ народното прѣдставителство и прѣдъ г. Министра на Търговията да назначи една комисия или отъ народни прѣдставители, или отъ чиновници при Министерството на Търговията и Земледѣлието, да отиде това дѣло въ самата гора, да я изучи добръ, да изучи и материала, който е много полезенъ и сжщъ за насъ, и, слѣдъ това, да се даде единъ подробенъ рапортъ на г. Министра на Търговията и Земледѣлието, за да вземе мѣрки да се охрани тая гора. Защото, ако изчезне, бждѣте увѣрени, че цѣлата камчийска долина ще се обърне на пустиня. И тогава не само не ще имаме гора, на и самитѣ села ще страдатъ отъ това, че нѣматъ папа и че нѣматъ вода, ами и отъ разнитѣ воденици и бентове, и по тая причина именно ще изчезнатъ тия села и ще се прѣмахнатъ оттамъ. Нека не се забрави, че много отъ тѣзи села сж прѣселени отъ Южна-България и тѣ прѣдставляватъ хубави селца. И ако продължаваме по този пхтъ, бждѣте увѣрени, че тѣ ще се разоратъ. Затова да се взематъ мѣрки. Сжщеврѣменно комисията моли да се позволи на самитѣ тия жители отъ казанитѣ села да си обработватъ спокойно своитѣ земи, които се намиратъ около Лонгоса, като се забрани на тия, които нѣматъ земи, да изкореняватъ гората, за да я обръщатъ на ниви. Това имамъ да докладвамъ на Народното Събрание.

**Л. Дуконъ:** Азъ, г-да прѣдставители, съ послѣдното рѣшение, което е взела комисията и което г. докладчикътъ докладва, съмъ напълно съгласенъ,

да се изпрати такава комисия, но въ другитѣ му доказателства, които искаше да разправи какъ стои работата съ Лонгоса, не сѣмъ съгласенъ и абсолютно не е така. Той разправяше, че Лонгосътъ се намиратъ на 5 км. далечъ. Не е истина. Самитѣ села сѣ разположени много близо и самото разположение на Лонгоса не е освѣнъ едно корито. Има села, дѣто нѣма и 5 крачки далечъ отъ водата на туй корито. Тѣзи села сѣ: Коте, Санджкий, Чалж-махле и т. н. Лонгосътъ до самата рѣка върви и селата сѣ край самата рѣка. Тия хора не могатъ безъ това пасбище и тѣ сѣ направили много оплаквания за него. Тѣ не могатъ да не минаватъ прѣзъ Лонгоса, за да отидатъ до брѣга. Има мѣста, дѣто Лонгосътъ е най-много 500 крачки широкъ, а нѣкъдѣ е и по-широкъ. Азъ сѣмъ ходилъ тамъ и казвамъ, че това е истина. Вземѣте Чалж-махле! Мостътъ, който сега се прави отъ държавата, е заловенъ за селото и оттамъ отиватъ за нивитѣ си. Ако вземете да го мѣрите, ще видите, че нѣма повече отъ 500 крачки — по-долу подписвамъ, а по-горѣ не подписвамъ. Толкозъ сѣ близо нивитѣ. И тоя Лонгосъ не се пази, не защото трѣбвало да се охранява гората, а защото е опустошенъ Лонгосътъ повече отъ селянитѣ, които идатъ въ тая гора. Тѣ сѣ стари дървета и не е лошо, ако се пазятъ — това не казвамъ — но, и ако не се пазятъ, добитѣкътъ нѣма какво да ги врѣди. Па даже и да се запази, то е въ врѣда на държавата. И ето защо. Когато прѣлѣе коритото, колкото дребна гора и какъвто чуканакъ, дървета и снопи има, свлича го отгорѣ, задрѣства на туй мѣсто гѣстото, разлива се и опустошава селата. Даже много пѣти се е давилъ и добитѣкътъ на тия села. Оттамъ ако продаде правителството и отвори единъ пѣтъ, дѣто има пѣстѣкъ и се отпуши гърлото, разбирамъ оттамъ да се разчисти гърлото; но да се запази всичката гора тамъ и да не пуцатъ никого, което не го правятъ, макаръ и кордонъ да варди, защото нѣма откъдѣ да отидатъ на нивитѣ си и нѣма откъдѣ да пуцатъ и свинетѣ и добитѣка да отидатъ да се поятъ. Има тамъ селата Бѣла, Макри-кѣой, на които кокошкитѣ имъ ходятъ изъ гората, а добитѣкътъ не може да ходи. Тѣ сѣ на брѣга и мерата отъ едната страна като имъ е засѣяна съ жито, отъ другата страна я държатъ въ угаръ и за добитѣка имъ оттамъ му е пѣти. Докато не се позволи, трѣбва съ макаръ да го снематъ добитѣка, а това е невъзможно, а пѣтъ не имъ се позволява. И тия хора се оплакватъ, актове имъ се съставляватъ и по-скоро ще се изселатъ, отколкото да стане онова, което каза г. Димитровъ. Правителството ще направи добрѣ, ако отреди такава една комисия, която да се увѣри. Азъ познавамъ много добрѣ мѣстата, и казвамъ, че иматъ право хората да се оплакватъ. Хората, които по-малко сѣ минавали оттамъ, може да мислятъ обратно, но азъ напълно сѣмъ съгласенъ съ комисията, че тѣзи села отъ нѣколко години пасамъ мислятъ да се изселватъ, и се изсел-

ватъ, а главната причина е, че коритото на рѣката не се чисти, водата се разлива и че не имъ се позволява да водятъ добитѣка си. Гората е опрѣдѣлена, но Лонгосътъ не става гора. Какъ става това, не мога да знамъ. Всѣка година изчистватъ гората и, колкото сухо паднало, на другата година два пѣти по-сухо става. Защо не се пази гората, това не знамъ. Че не обикалятъ, или че стражаритѣ имъ сѣ малко, или че иматъ споразумѣние, това не знамъ. Но гората се опустошава, което не се отнася и къмъ Лонгоса. Азъ ще моля, когато се натовари комисията, ако министерството е съгласно, добрѣ е да гледа, дали тѣзи села иматъ пасбища другадѣ, или нѣматъ, и дали Лонгосътъ е толкова, колкото тѣ казватъ, да се увѣрятъ, да видятъ. Тѣ се оплакватъ и отъ друго нѣщо. Има тамъ 5, 6 или 10 души, които сѣ направили воденици и сѣ издигнали язове, и съ тѣзи язове, когато дойде водата, тия нѣма правилно течение, и като донесе онѣзи коренаци отъ далечъ, отъ балкана, най-добритѣ имъ ниви къмъ Камчията се опустошаватъ. И тѣ винаги страдатъ, и казватъ, че всѣка година нѣматъ ни единъ кочанъ мамулъ. Тѣ се оплакватъ, дохождатъ инженери, даватъ имъ право и подиръ това замѣлчаватъ. Тѣзи села дѣйствително ще се разтурятъ, ако правителството не вземе въ внимание, отъ една страна, язоветѣ, които се правятъ, а отъ друга страна, ако се не допусне да пасе добитѣкътъ имъ тамъ.

Слѣдователно, на мнѣние сѣмъ да се моли правителството да отреди такава една комисия.

**А. Страшимировъ:** Азъ се ползувамъ, г-да народни прѣдставители, отъ случая да обърна вниманието на надлежния министъръ върху този дѣйствително чуденъ инакъ край по положението на своитѣ гори. Този край, отъ самото устие на Камчията до самата Прѣславска околия, е така залѣсенъ, съ такава силна гора, че, както е за забѣлѣзване, турцитѣ сѣ го избрали едвали не за пунктъ за потурчване. Тамъ нѣмаше български села, и ако сѣ останали нѣкои, сѣ съ турски духъ. Цѣлиятъ този край, веднага слѣдъ Освобождението, почна да запустява въ смисълъ, че турцитѣ се изселватъ и българи отъ Одринско и бѣломорци идваха съ своя капиталъ, съ своята сиромашия, и се заловиха просто да забогатѣятъ, чрѣзъ партизански домогвания. Азъ сѣмъ виждалъ въ този край такива страшни опустошения на горитѣ, че и азъ, който не сѣмъ се замислювалъ доскоро за домакински работи, и доднесъ не мога да ги забравя. Единъ случай знамъ. Една чудесна гора е опустошена просто за кефа на нѣкого да прави колиба. И селянитѣ отиватъ и му се радватъ. На друго мѣсто сѣмъ гледалъ овчари да правятъ геги и да сѣчатъ безнаказано голѣми дънери. Всички чудесии правятъ, каквото сѣ правила едно врѣме дивитѣ народи, за да могатъ да ги заселятъ, като че ли нѣматъ мѣсто. Ако биха ми поѣрвали, защото тамъ сѣмъ живѣлъ, азъ бихъ обърналъ сериозното вни-

мание на министерството да се загрижи за този чуден край и да спре тази вандалщина въ тази хубава гора, въ източния край на България.

**П. Каравеловъ:** Азъ ще кажа по-просто, но вѣроятно по-реално отъ г. прѣдшествуюция, защото поезия тукъ не трѣбва.

Прѣди всичко, източниятъ край дѣйствително е повече лѣсистъ, но ще ви кажа, че трѣбва да раздѣлимъ Тузлука отъ Дели-Ормана. Хубавитѣ гори, за които се говори, бѣха въ Дели-Ормана, и прѣди 20 години ги имаме, а сега ги нѣмаме: тѣ сж унищожени. Онова, което загатна г. Владимиръ Димитровъ е право. Ето какъ правятъ тѣ. Прѣди 18 години го видѣхъ и даже правихъ циркуляръ. Бѣше пролѣтъ; минавахме прѣзъ гората — и г. Петковъ бѣше съ мене — и гледаме най-голѣмитѣ, най-хубавитѣ дървета като цѣвнали — повѣхнали. Видишъ, селянинъ подрѣзалъ кората, и дървото ще изсъхне; ще посочатъ на лѣсничей да го отсѣчатъ. Дели-Орманътъ така е изсѣченъ. Сега, като минавахъ прѣди 2 години, далечъ нѣма такива дървета. Останалъ е единъ храсталакъ. Колкото за опзи край, за който става въпросъ, трѣбва да знаемъ, че едно е балканска гора, а друго е полска. Балканската гора нѣма никаква вода. На 35 км. има едно кладенче, да се напиешъ съ вода, но нѣма птица да видите, нѣма никакъвъ дребенъ дивецъ и никакви села. (Г. Кирковъ: Партизани трѣбва да има тамъ: тѣ сж голѣми звѣрове!) Да, има. (Смѣхъ.) Всичкото население е въ с. Айваджикъ, което се състои отъ 30 къщи, половината турски и половината български. Това е всичкото население тамъ на крайната точка. За вашия Лонгосъ — то е пространство доста голѣмо и не така тѣсно, както казва г. Дуковъ. Азъ го минавахъ. То е нѣколко километра — то е самото корито на рѣката, което обикновено е сухо, но като дойде водата, пълни го. Единствената наша оригинална рѣка е Камчията. Тя много прилича на африканска, отколкото на българска рѣка. Тя е покрита край брѣговетѣ постоянно съ гора и паднали дървета. Самото Лонгосъ е покрито съ дървета, но само тѣ сж много рѣдки, много високи и много стари. Дребна гора нѣма. (Н. Лазаровъ: Отъ каква есенция сж тѣзи дървета!) Има и брѣстове; но не сж джбове. Джбовитѣ сж горѣ. (Л. Дуковъ: Кавакъ!) Това сж много голѣми дървета, но много рѣдки и нѣма дребенъ храсталакъ да е порасло. По-скоро това прилича повече на роцъ, каквито се срѣщатъ въ Русия. И ако ги отсѣчете, ще бѣде нещастие. Самата рѣка, убѣденъ съмъ, че може да се разчисти и може да стане плавателна на извѣстно разстояние. (Л. Дуковъ: Вѣрно!) Туй е моето дълбоко убѣждение. Азъ видѣхъ даже лодки казашки, доста хубавички, каквито нѣма другаде, и съмъ убѣденъ, че да не прѣчеха тия дървета, които сж кръстосани отъ двѣтъ страни на рѣката, ще може да стане плавателна. Желателно е, дѣйствително, гората да се запази, но не мога да си прѣдстава сега дали

тѣзи стари дървета, които починали да гниятъ, трѣбва да се държатъ или трѣбва да се замѣнятъ съ по-ново нѣщо. Туй не знамъ, то е работа на лѣсничейтѣ! Колкото за гората въ планината, въ балкана, тя е гъста, но не е хубава: тѣ сж дървета криви и неособено високи. И тамъ е единъ съвършенъ пуцаниякъ, нищо не се срѣща, една птица видѣхъ на 35 км. разстояние. (Г. Кирковъ: Каква бѣше тая птица?) Не помня, но това ме очуду — пълно мълчание. И пролѣтъ бѣше! Истина е, че трѣбва да помислимъ тукъ за нашитѣ гори и малко по-спокойно и по-безпристрастно. Азъ, напр., не вѣрвамъ, че въ тая голѣма гора добитѣкътъ може да поврѣди нѣщо: ти е гора, а не храсталакъ. Азъ по-скоро бихъ се плашилъ при отдаването да се сѣкатъ тия гори подъ видъ на изсѣхнала гора: изсѣхнала гора много лесно се прави; това тамъ поне видѣхъ. И, желателно е, не комисии отъ Народното Сѣбрание да пращаме — такава голѣма работа да не правимъ, — но да се обърне вниманието на министерството да се запазятъ горитѣ на възтокъ. България прави прогресъ въ горско отношение въ Западна-България, а не прави прогресъ въ Източна-България. Всички тии мѣстности едно врѣме бѣха безъ гора, а сега има храсталакъ и сѣ таки има гора доста хубава, но не е тѣй на възтокъ: тамъ цѣлата гора е опустошена. Южна-България стои въ старото положение. Въ Източна-България имаше гори, понеже турцитѣ сж назвали много горитѣ, докато се считали постоянни жители; но сега, понеже мислятъ да се изселватъ, подъ два мотива, изсѣчатъ горитѣ: едно, че горитѣ струватъ пари и, друго, да разчистятъ мѣсто за ниви. Тия сж двата мотива. Желателно е по тоя въпросъ малко по-голѣмо внимание да се обърне и по-рѣшително да се дѣйствува, защото гледамъ, лобопитно е, че не се изселватъ турцитѣ оттамъ, дѣто има гора и могатъ да сѣкатъ и продаватъ. Докато изсѣкатъ послѣдното дърво, ще стоятъ; изсѣкатъ ли го, тогава ще се изселатъ.

**Министъръ П. Абрашевъ:** Г-да народни прѣдставители! Азъ мисля, че ще бѣде по-добрѣ да се не произнасяме въ днешното засѣдание по скипестовото на това прошение, прѣдъ видъ на това, че комисията е дошла до заключение за необходимостта да отиде на мѣстото една комисия. Азъ мисля, че би било по-добрѣ, за да може да се рѣши въпросътъ по-справедливо, да се изпрати тази комисия прѣдварително на мѣстото да проучи нуждитѣ на населението отъ тѣзи села на Кюпрюкойската община, да огледа цѣлото мѣсто и да може да ни даде по-точни и положителни свѣдѣния, възъ основа на които да можемъ да издадемъ по-справедливо рѣшение. Азъ, както и докладчикътъ, народниятъ прѣдставителъ г. Димитровъ, каза, не съмъ подписалъ това писмо, съ което министерството дава свѣдѣния на народното прѣдставителство, но азъ нѣщо знамъ за тази гора и знамъ, че дѣйствително селянитѣ въ околнитѣ села на

Кюпрюкьойската община иматъ нѣкакви си нужди, именно по пушането добитѣка на паша, отъ една страна, отъ друга страна, иматъ още нужда отъ засѣването на тѣхнитѣ ниви въ гората; зная сѣщо, че безбожно се сѣче тази гора и клони къмъ съвършено унищожение. Затуй мисля, че за да можемъ да рѣшимъ този въпросъ съ пълно знание на работата, най-умѣстно би било да оставите на мене да пратя прѣдварително една комисия, да проучи всичкитѣ данни и тогава да ви доложи и да вземете рѣшение. (Гласове: Прието.)

**И. Воденчаровъ:** Г-да! Менѣ ми се чини, че рѣшението, което е взела комисията по този въпросъ, не отговаря на мотивитѣ, които се изложиха отъ страна на г. докладчика. Азъ съмъ напълно съгласенъ съ мнѣнието на г. Каравелова, че по този въпросъ не сѣ нужни никакви комисии, особено парламентарни, защото парламентътъ нѣма да ходи да надзирава горскитѣ стражари какво правятъ. (Г. Кирковъ: То ще бѣде парламентаренъ излѣтъ!) А неговата работа е тукъ да законодателствува. Отъ изказаното мнѣние на г. Каравелова, както и отъ свѣдѣнията, които даде г. Лазаръ Дуковъ, азъ поне се добрѣ ориентирахъ съ тази работа и разбрахъ, че не некадърността на горскитѣ чиновници, както се изрази г. докладчикътъ, е причина за опустошението на тая гора, не некадърността, казвамъ, на тѣзи чиновници, не неимението право на жителитѣ, които се намиратъ около тази гора, да се ползватъ отъ нея, ами просто на просто умисленото, заинтересованото злоупотребление на органитѣ на горската властъ. Ние трѣбва лошитѣ работи да казваме тукъ прѣмо въ очитѣ на хората, трѣбва да ги признаемъ тържествено, за да чуятъ отъ червената маса, че органитѣ на горската властъ не нехаютъ, не не сѣ некадърни, ами просто на просто спекулиратъ съ своето положение; злоупотребяватъ, тѣ сѣ главнитѣ виновници. (Докладчикъ В. Димитровъ: Азъ туй казахъ, Вие не сте чули. И защото тѣ спекулиратъ, затуй сме достигнали военитѣ да ни пазятъ горитѣ!) Вие казахте, че опустошението на тази гора отъ нѣкой си Варненски прѣдприемачъ отдавате на некадърността на чиновницитѣ. Тукъ некадърностъ нѣма, а просто злоупотребление; тукъ има прѣнебрѣжение на властъ, може да има и подкупъ, разбирате ли? И това е, именно, което трѣбва да обърне вниманието на нази!

Сега, казва комисията, че взела рѣшение да пратимъ комисия. Че за какво е министерството, за какво сѣ толкозъ горски инспектори, на които плащаме, за какво сѣ толкозъ лѣсничен, окръжни управители и други органи на властта, когато ще пращаме, за нищо и никаква работа, комисия да изслѣдва това и онова? Азъ мисля, г-да прѣдставители, че ние този въпросъ трѣбва да разрѣшимъ така, както гласи законътъ. Законътъ е изриченъ и положителенъ. Хората, околнитѣ села, искатъ три нѣща отъ васъ: първо, да си пускатъ свободно

добитѣка въ гората; второ, да оратъ своитѣ ниви, които иматъ въ района на тази гора, и, трето, да бератъ гора. Това го позволява законътъ за горитѣ, защото, както разбирамъ отъ обясненията на г. Каравелова, както и отъ обясненията на г. Дукова, тая гора не е млада, тя е Лонгосъ. Самото название „Лонгосъ“ обяснява понятието на нейното качество. Лонгосътъ се състои отъ дебели дървета, както каза г. Каравеловъ, и помежду тѣхъ има тѣрнаклякъ, габракъ, въ който могатъ да вирѣятъ само свини, и той никой пѣтъ не става гора. Така щото, споредъ наредбитѣ на закона за горитѣ, околнитѣ села иматъ пълно право, безъ никакво даже разрѣшение, винаги да пускатъ своя добитѣкъ на паша въ тия гори отъ такава категория, каквато е Лонгосътъ, за който е прѣдметъ тукъ.

Сега касателно нивитѣ, които иматъ. За да може, г-да, да стане нива една такава гора, тая нива не става за една година, а за 10 години даже. Ние знаемъ, какъ се обръщатъ отъ лонгосъ на ниви. За да се обърне, г-нъ Димитровъ, единъ лонгосъ на нива, трѣбва да се пангави 5 години. И отъ онѣзи хора, които отъ 15—20 години сѣ си драли очитѣ за да ги обръщатъ на ниви, вие искате крѣпостни актове! Азъ мисля, че такова едно понятие за тази работа е съвършено, така да кажа, небомислено. (Докладчикъ В. Димитровъ: Вие не познавате Лонгоса.)

Колкото се касае до събиране на дървета, пакъ съгласно закона за горитѣ, тия хора иматъ право да си бератъ дърва. Но какви дърва? Паднали, клонове, сухи дървета и други такива, за които спомена г. Каравеловъ, около течението на рѣкитѣ. Говори се, че не могло да става това, защото тази гора била отъ охранителнитѣ. Позволѣте ми да кажа, че това понятие „охранителни гори“ не се добрѣ обясни отъ г. докладчика, тѣй както поне ги опрѣдѣли законътъ. Охранителна гора е оная гора, която е прѣдзначена да пази гората и брѣговетѣ на рѣкитѣ. Слѣдователно, ние нѣмаме право да туряме въ качеството на охранителни гори и онаи мѣстности, които отстоятъ на 20 метра отъ брѣговетѣ на рѣкитѣ. Слѣдователно, този Лонгосъ, за който се говори и който има едно пространство на ширъ  $\frac{1}{2}$  километръ, не може да бѣде отъ категорията на онаи охранителни гори, за да го туримъ подъ защитата на закона. Така щото, азъ мисля, че най-добрѣ е схваналъ работата бившиятъ Министръ на Търговията и Земледѣлието. Въ своя отговоръ той каза така: не се запрѣщава и нѣма да се запрѣщава на тия хора да си пасатъ добитѣка въ тѣзи гори; не се е запрѣщавало и нѣма да се запрѣти да си събиратъ дърва. (Министръ П. Абрашевъ: Не, да пасатъ се запрѣщава!) — Л. Дуковъ: Щомъ е пасбище се запрѣщава! То не е право, не е законно. (Министръ П. Абрашевъ: Азъ ви казвамъ, че се запрѣщава!) Нѣма право министърътъ да запрѣщава на хората, защото законътъ разрѣшава на околнитѣ села да пасатъ въ старитѣ държавни гори своитѣ добитѣци. И ние,

ако направимъ това нарушение на закона, нѣма, освѣтъ да отнемемъ правата на хората и да станемъ причина да се изселятъ тия 5-6 села, които до-насятъ полза на държавата, защото не ще да могатъ да хранятъ себе си. Съ тѣзи необмислени работи, съ тѣзи беззакония, съ тѣзи подкупи, съ тѣзи злоупотребления отъ страна на държавните чиновници и пр. и пр., ние ставаме причина да се изселятъ хората и да запустѣятъ тѣхните земи. Азъ, прочее, съмъ на мнѣние да се припоръча на правителството да изучи тоя въпросъ чрѣзъ една комисия, натоварена за тази цѣль, или чрѣзъ свѣтитъ органи и, съгласно закона, да удовлетвори справедливите искания на тия хора. Законътъ гласи, че иматъ право да пасатъ добитъка си, да бератъ дърва и пр.

**Министъръ П. Абрашевъ:** Г-да народни прѣд-ставители! Вече нѣколко пѣти азъ чувамъ тукъ да се подхвърлятъ думи по адресъ на чиновниците: подкупничество, злоупотребления и не зная какво. Постоянно тѣзи думи се подхвърлятъ така и, споредъ мене, безъ да се дадатъ, безъ да се покажатъ конкретни факти за сторени злоупотребления. Азъ съмъ отъ вчера министъръ и азъ не станяхъ да защита чиновниците, но искамъ, когато единъ народенъ прѣдставитель говори за злоупотребления, да покаже на конкретни факти. (И. Воденчаровъ: Г-нъ министре! Гората изсѣкли прѣдприемачи варненски, безъ да знаятъ Вашите чиновници!) Докладчикътъ г. Владимиръ Димитровъ Ви обясни, какъ сж изсѣкли гората. Азъ зная тая работа. Онзи прѣдприемачъ, вмѣсто да изсѣче сухите дървета, изсѣкълъ суровите — по злоупотребленията въ този случай ние наредихме нужното слѣдствие. И какво се оказа? Оказа се, че прѣдприемачътъ билъ правъ, че онѣзи доносения, получени въ министерството, били невѣрни. Сега, защо обвинявате въ случая непровѣрено чиновниците, защо обвинявате органите на министерството, защо не искате да допуснете, че помежду насъ има хора, които за 5 л. се подкупватъ и, когато дойде редъ да се изпитатъ прѣдъ сѣдебната властъ, тѣ настѣпватъ на своята съвѣсть и изкривяватъ истината? Нашите органи въ случая сами съобщиха за направениятъ беззакония отъ прѣдприемача и когато наредихме да стане по сѣдебенъ редъ едно изслѣждане, оказа се, че 5—10 души българи се заклѣли, че нѣмало подобно нѣщо, че сурови дървета не сж били сѣчени, а сухи. Азъ ще моля, когато се говори за злоупотребления, да се има прѣдъ видъ всѣкога, че трѣбва да се посочва на факти, за да може министерството да направи дѣлга си.

Това, дѣто казва г. Воденчаровъ, че правителството нѣмало право да запрѣщава на селяните да пушатъ своя добитъкъ на паша, не е дотамъ вѣрно; види се, че г. Воденчаровъ не е изслушалъ писмото на министерството, което се прочете отъ г. докладчика. Министерството, възъ основа на

закона, казва, че това е гора охранителна, а щомъ е охранителна, има право да запрѣти пушането на добитъкъ въ нея. Но, за да бѣда справедливъ, азъ ви казвамъ: оставѣте на мене да изпратя една комисия, която да види какъ стои работата, защото може да бъркаме като квалифицираме тая гора за охранителна. Азъ не искамъ да настѣпимъ на поминѣка на 5-6 села, не искамъ да ги изгонимъ отъ това мѣсто, но не искамъ да допусна да се унищожатъ и горите. Тѣй че, азъ ще моля народното прѣдставителство да приеме моето мнѣние: да отложи засега рѣшението на този въпросъ, за да изпрати комисия на мѣстото, която да събере данни по въпроса, който ни занимава, та да можемъ да вземемъ едно рѣшение въ пълно знание на работата.

**Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ:** Има записани още 4 души.

**Л. Дуковъ:** Двѣ думи за обяснение.

**Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ:** Има думата г. Досевъ.

**К. Досевъ:** Касателно разрѣшението на тая молба, която е прѣдложена на разискване, азъ съмъ пълно съгласенъ съ бѣлѣжката, направена отъ г. министра — да се направи нужното съгласно закона, туй, което той намѣри за справедливо и законно. Но по този случай азъ констатирамъ факта, че нашите гори отиватъ на крайно унищожение. И ние подиръ 10-тина—20 години, може би, нѣма да имаме нито половината отъ тия гори, които сега имаме, както сега нѣма нито половината отъ онѣзи гори, които сме имали до освобождението на България. Не само въ тази страна, не само въ този окръгъ, но у насъ навсѣкѣдѣ се унищожаватъ горите и ще се унищожаватъ затова, защото надзорътъ е съвършено слабъ, да не кажа никакътъ. Злоупотребленията ставатъ отъ самите горски органи. Това е право. Горските стражари отиватъ да съставятъ актове тамъ, дѣто не ги гоняватъ. Дѣто ги поерѣщатъ хубаво и ги гоняватъ, тѣ се прѣструватъ, че не ги виждатъ. И това е едно зло, за което министерството трѣбва да вземе мѣрки, за да се отстрани. Това е било въ всички резими, това се продължава и днесъ — не искамъ да укорявамъ днешното правителство; това е било отъ по-напрѣдъ и е едно общо зло, за което трѣбва да се погрижимъ всички. Причините на това злоупотребление съ горите, унищожението имъ, лежатъ, както каза и г. Каравеловъ, първо, въ турското население, което като мисли, че е гостиницъ у насъ, сѣче колкото може, за да се ползува материално; отъ друга страна българите, които се заселяватъ на това мѣсто, отъ лакомия и отъ простотия мислятъ, че за тѣхъ е голѣма полза ако унищожатъ това свое богатство и да оставятъ своите дѣца и своите внуци безъ тѣзи богатства, които

могатъ да имъ принесатъ голѣма полза. Това е единъ много важенъ въпросъ и азъ моля г. Министра на Търговията и Земледѣлието да обърне на него особено внимание. Азъ констатирамъ, че въ нашата Джумайска околия постепенно се унищожаватъ горитѣ, а това е и въ всички други околии, и че законътъ за горитѣ, що се касае до ония наказателни части, нарушителитѣ да бждатъ осждени не само на глоба заради нарушение, но и да посѣватъ унищожениѣ гори, не се прилага досега. Нѣкои сждилища издаватъ присжди, съ които осждатъ виновнитѣ да посѣятъ въ установения срокъ унищожениѣ отъ тѣхъ гори, нѣкои сждилища не осждатъ. Оиѣзи присжди, които сж издадени съ това наказание, да се плати глоба и виновниятъ да насади изкорененото мѣсто наново съ гори, или ако той не го насади, да го насади правителството на негова смѣтка, не сж изпълнявани отъ горскитѣ власти. Тия изпълнителни листове не сж привездани въ изпълнение както трѣбва, а пъкъ това още повече поощрява злоупотребленията съ горитѣ.

Това искахъ да кажа.

**К. Мирски:** Г-да народни прѣдставители! Г-нъ Министерътъ на Търговията и Земледѣлието е най-правиятъ въ случая. По туй прошение ние не трѣбва да вземаме никакво рѣшение засега. Касае се до едно отъ голѣмитѣ богатства на страната. Азъ не мога да кажа нищо за тѣй наречения Провадийски лонгосъ, но по оня, който се нарича Варненски, защото и азъ го проходихъ миналата година, въ първитѣ дни на октомврий, имамъ да кажа слѣдующето, което г. министръ знае или, може би, ще научи отъ своето министерство. Тамъ има сега една бригада земледѣлци, които мѣрятъ мѣстността и горитѣ, и дърветата едно по едно, и прѣдлежи да направятъ кадастеръ. Азъ като ходихъ въ селата на Варненската околия, въ тая частъ, като почнете отъ Яйла, Петре, Тюркь-арнаутларъ, Долни-чифликъ и Старо-орѣхово, чухъ отъ селянитѣ да се оплакватъ, че тѣ сж жртвва тамъ постоянно на чиновницитѣ. Най-напрѣдъ, когато се прѣселили тамъ българитѣ, излѣгалъ ги нѣкой си горски инспекторъ, арменецъ, като имъ казвалъ: заявѣте, дайте показания, че нѣма ни едно ваше село гора, защото ще се отървете да плащате за горски стражари. И по тоя начинъ хората, стари хора, чрѣзъ измама до единъ мълчали, защото тѣй ги научилъ той, за тѣхенъ интересъ; говорилъ имъ като баща или най-малко като чичо. (Смѣхъ.) То е било въ самото начало на Освобождението. Прѣселенци стари хора разправятъ; но лѣгали всички и по този начинъ ни въ едно отъ тѣзи села нѣма нито педя гора. Иматъ голѣма грижа за своитѣ домакинства. Въпросъ е, дали могатъ да останатъ за дълго време тамъ, ако не се погледне на това българско население, което населива онази мѣстность, прѣди населена не отъ българи.

Азъ мисля, че г. Воденчаровъ е кривъ, като ни дава да разберемъ, че трѣбва да назначаваме анкети само за избори. Ако има работи, за които трѣбва да назначаваме анкети, то именно по подобни работи трѣбва да отиватъ нѣкои отъ насъ на мѣстото, да изучаватъ болкитѣ на българския народъ, да изучаватъ нѣкои социални или економически въпроси, отъ които най-много иматъ претенции, разбира се, да се интересуватъ българскитѣ социалъ-демократи. (Г. Кирковъ: Ние ходимъ на наша смѣтка — защо ще ходимъ на държавна смѣтка?) То е другъ въпросъ. — Послѣ азъ заявявамъ тукъ, че отъ г. г. буржоазитѣ сж повече въ състояние да отиватъ на анкети, защото иматъ пари повече отъ васъ. (Г. Кирковъ: Иматъ, но ги мързи да ходятъ!) Та, ви казвамъ, трѣбва да се назначаватъ комисии за изучаване болкитѣ на българския народъ. Г-нъ Владимиръ Димитровъ е много правъ, както въ качеството си на докладчикъ, тѣй и като народенъ прѣдставителъ, като поддържа отъ себе си това заключение на прошетарната комисия. Но г. Министерътъ на Търговията и Земледѣлието, като се задължава самъ да изучи въпроса, нѣма освѣнъ да го помолимъ да го изучи тоя пътъ лично. Много лесно се пътува до Варна, особено до Камчия, Провадия и Варненската околия въ врѣме на банитѣ. Като се затвори тая сесия, ще направи много добръ г. Министерътъ на Търговията и Земледѣлието и самъ да отиде да проходи тия мѣста и самъ да види своитѣ настоящи чиновници, които, може би, той не ги познава, защото е отъ вчера въ министерството, а така сжщо да понаучи нѣщо за бившитѣ чиновници, за които доста оплаквания се чуватъ отъ населението. Даже азъ знаа двама, които, ми се струва, че сж отчислени затова, защото сж били тайни съдружници съ прѣдприемача за сѣченето или опустошаването на тия гори. И така, азъ мисля, че ще направимъ добръ да вземемъ засега само слѣдующата резолюция: да се прати настоящето прошение въ Министерството на Търговията и Земледѣлието, да направи по него г. Министерътъ на Търговията и Земледѣлието това, което законитѣ допускатъ въ полза на населението, и, като изучи и самъ въпроса, да внесе това прошение отново въ Народното Събрание съ по-обстоятелно обяснение.

**Л. Дуковъ:** Едно нѣщо ще кажа, че тукъ се смѣси въпросътъ за охранителнитѣ гори. Съгласенъ съмъ напълно съ г. докладчика, както и съ г. Каравелова, но за Лонгоса да се разбира отдѣлно въпросътъ, когато се изслѣдва. Азъ съмъ съгласенъ, само за пасбище да ходи добитѣкътъ на хората. Относително дѣто казва г. министрътъ, че сж отгрили злоупотребления и се намѣрили хора да се кънатъ, азъ ще да обясня малко работата. И дотогава, докато го назначиха Русчулията . . . (Не се чува.) когато го назначиха, тогава захванаха да се оплакватъ инспекторитѣ и старшитѣ. Ако не стане самиятъ г. министръ да изслѣдва тази работа,

а се изследва пакъ отъ горскитѣ чиновници, нѣма нищо да излѣзе. Нѣма нищо да научите, освѣтъ че ще кажатъ, че всичко е вървѣло добрѣ. Тамъ се намѣриха хора, които сами изповѣдаха, когато ходили нощѣ да сѣкатъ дървета за смѣтка на прѣдприемача, и послѣ сами ги научиха да ги накарать въ сѣда да се кълнатъ за обратното. (Министъръ П. Абрашевъ: Кои ги накараха?) Не зная кои. Заради това ще моля, ако имате врѣме, да отидете на мѣстото и изучите въпроса, а не горскитѣ чиновници да изследватъ това нѣщо. Гората никой нѣтъ не може да се злоупотреби, ако горскитѣ старши стражарѣ или неговитѣ инспекторѣ не сж замѣсени въ тая работа. Само това моли: да се отдѣли въпросътъ за Лонгоса отъ охранителнитѣ гори и дребнитѣ гори.

**М. Доспатски:** Г-да прѣдставители! Азъ ще кажа нѣколко думи по тоя въпросъ. Колкото до искането на жителитѣ отъ тѣзи села, за да имъ се позволи да пасатъ добитѣка си въ гората називаема „Лонгосъ“, азъ мисля, че е справедливо и законно това искане, защото въ самия законъ е казано и на много мѣста е така разрѣшенъ въпросътъ: щомъ сж близо до гората и нѣматъ други мѣста за паша, дѣто да имъ пасе добитѣкътъ, а и на прѣдъ е пасалъ добитѣкътъ имъ въ сѣщата гора, а особено при такива гори, голѣми, както разправя г. докладчикътъ, израснали, отѣрвали се отъ добитѣка, не може да се достигнатъ нито върховетѣ, нито клоновѣтъ на дърветата отъ добитѣка. Слѣдователно, това искане, да имъ се разрѣши да пасе добитѣкътъ имъ въ тая гора, е справедливо, и мисля, че почитаемото Народно Сѣбрание ще уважи това имъ искане. Азъ повече искахъ да кажа нѣколко думи по това, дѣто се упрекнаха турцитѣ за изкореняването или опустошаването на горитѣ въ България. Това съвършено не е вѣрно, и азъ не зная, защо се подхвърлятъ такива думи, когато самата работа е противна. Не че горитѣ въ България сж жертва на турцитѣ, но обратно, турцитѣ сж жертва въ България на горитѣ. Азъ зная, че сжществуватъ сѣмейства, зная нѣколко хиляди сѣмейства, които сж съсинани отъ горитѣ. Когато се говори тукъ за нѣкои чиновници, дѣто сж съставлявали на едни актове, а на други не, това е всичко вѣрно. Азъ зная чиновници, които сж съставлявали актове за такива нарушения, дѣто никѣдъ ги нѣма. Напр., отъ 25 години направена му кжщата, той отива и казва, че сж били сѣчени извѣстни дървета прѣди нѣколко дена, и му съставлява актъ. (К. Досевъ: Има и такива, но общо казваме ние!) Напр., човѣкътъ си е пасѣлъ една кола чалия и тѣ пишатъ, че намѣрили били прѣте сѣчеци. Въ Шуменския окръженъ сѣдъ азъ съмъ виждалъ такива актове, съставени въ Шуменския окръгъ, дѣто казватъ, че сж насѣчени въ една кола 300 кириши или издѣнки — тѣ не могатъ да се натоварятъ на 30 кола, а въ акта се казва, че били натоварени на една кола. (И. Воденчаровъ:

И окръжниятъ управителъ е подписалъ!) Подписанъ е. Та, не че сж ставали горитѣ жертва на турцитѣ, а на много мѣста турцитѣ сж ставали жертва на горитѣ. На турцитѣ даже не е дошло на умъ да имъ се хвърля такъвъ упрекъ, че като сж пѣли да се изселиватъ били изкоренявали, напр., Лонгоса. За да се изкорени Лонгосътъ и Дели-Орманъ и Паламаре, дѣто има дървета отъ стотини години, трѣбва най-малко 10—15 години, а всичкитѣ турци, които сж изпагнати отъ закона за горитѣ, мислятъ до 1—2 години да се изселитъ. Кѣдѣ ще мислятъ слѣдъ 15 години като сѣкатъ да могатъ да се снабдятъ съ крѣпостни актове за тия мѣста, за да могатъ да станатъ собственици на тѣзи ниви и тогава да могатъ да се ползватъ съ тѣхъ и да ги продадатъ? Азъ зная съ стотина сѣмейства, които оставиха всички свои мѣста на произвола и избѣгаха безъ да продадатъ и кажитѣ си даже, а не да мислятъ да изкореняватъ отъ държавнитѣ гори 1—2 дюлома да ги направятъ ниви, ами оставиха своитѣ имуществва и избѣгаха. (К. Досевъ: Прѣдварително сж вземали паритѣ си отъ каситѣ, затова избѣгаха!) Ето защо азъ мисли, че това е съвършено несправедливо, което се подхвърля по адресъ на турцитѣ. Турцитѣ назватъ горитѣ като свои чада. (К. Мирски: Вѣрно!) Тѣ сж ги гледали, пазили, охранили и ги оставиха на пашъ при Освобождението. Когато се освободи България, тя бѣше пълна съ гори. Ако въ Дели-Орманъ е имало турци, както каза г. Каравеловъ, че сж опустенили горитѣ, ами въ другитѣ мѣста кой ги опустошаваше? Въ Царибродъ тѣ ли дойдоха тамъ да опустошатъ горитѣ? Тѣ ли дойдоха въ Южна-България да опустошатъ горитѣ? Азъ мисли, че не трѣбва да се мисли така, че всичкото зло, напр. вали градъ, както едно врѣме мислѣха въ Европа за протестантитѣ, че ако вали градъ тѣ докарали туй нещастие. Тѣ имали работа съ дяволитѣ и докарали градъ. Не трѣбва да се мисли, че всичкото нещастие за горитѣ е въ турцитѣ; (К. Петковъ: Нѣкой шейретлъкъ трѣбва да има!) но трѣбва да се търсятъ истинскитѣ причини кои сж. (Г. Кирковъ: И отъ двѣтъ страни има трѣски за дѣлане.) Почитаемото министерство, вѣрвамъ, сега има новъ законопроектъ — ще бжде по-добрѣ и за горското дѣло, и за населението, за да се не съсинва нито населението, а и горитѣ да се не съсинватъ.

**Ан. Коновъ:** Г-да прѣдставители! Повдигна се тоя въпросъ по доклада относително гората Лонгосъ и се впуснахме да говоримъ въобще по горитѣ, върху тѣхната експлоатация и злоупотребленията, които ставатъ. Азъ мисли, че не бѣше прѣдметъ въ днешното Сѣбрание, по този доклад именно, да се впускаме толкова надълго по това нѣщо, по понеже се отвори дума, ще ми позволите и азъ да кажа нѣколко думи по тоя въпросъ. Дѣйствително, горитѣ у насъ сж злоупотребили въ рѣцѣтъ на тѣй нареченитѣ партизани. Не само

гората Лонгосъ, ами всичките гори въ цялата провинция сж въ рѣцѣтъ на властующитѣ кметства, на горската власт и на по-виспитѣ власти, за да могатъ да се ползватъ въ врѣме на изборителната борба. Това е цяла истина, и печална истина, и ние нѣма, освѣтъ да я констатираме. Това става навсѣкѣждѣ. Кметѣтъ позволява на своитѣ партизани да отиватъ да сѣкатъ дърва, и щомъ влѣзатъ тѣхнитѣ противници, съставляватъ имъ актове, осжждатъ ги и по такъвъ начинъ разрушаватъ цяли сѣмейства. Това е печална истина. Но азъ мисля, ако се спремъ само върху въпроса, съ който ни занимава г. докладчикѣтъ, азъ мисля, че така поставенъ въпросѣтъ, ние не можемъ въобще да се стгласимъ съ такова желание, щото Народното Събрание да отива да разслѣдва гората, да изучи нейното положение и какви работи сж станали съ нея. Азъ мисля, г-да прѣдставители, че въ атрибутитѣ на Народното Събрание не влиза такава една работа: да избира комисии, да отиватъ да изучаватъ, да правятъ изслѣждане и пр. и пр. Това е работа на нашата изпълнителна власт, било сждебна, било на почитаемото министерство. Азъ мисля, че сега не можемъ нищо да направимъ, освѣтъ да помолимъ почитаемото Министерство на Търговията и Земледѣлието да обърне най-сериозно внимание върху този въпросъ, който комисията ни прѣдставя на разглеждане, и да разслѣдва напълно работата, като изучи кои сж злоупотрѣбителитѣ, да ги даде подѣ сждѣ и да накаже всички злосторници и да запази гората, толкова възлѣвана и прозаически, и поетически у насъ. Това имахъ да кажа.

**Д. Яблански:** Г-да! Ако вие видѣхте отъ доклада на комисията, че заявлението се оставя безъ послѣдствие, слѣдователно, комисията можеше и да го не докладва въ Камарата, но ако комисията е рѣшила да се докладва, то е само за това, за да се обърне вниманието на народното прѣдставителство и на надлежното министерство върху вандалинната за унищожението на нашитѣ гори. Нашитѣ гори се унищожаватъ повсемѣстно и съ това унищожение ще прѣстане България да се счита земеделческа. Ето защо имаше нужда, по поводъ на това заявление, да се размѣнятъ мисли тукъ прѣдъ народното прѣдставителство и да се обърне вниманието и на надлежното министерство да тури край на тия опустошения на горитѣ. Касателно заявлението, което се докладва, вамъ се каза, че вече военнитѣ власти пазятъ тая гора. Защо? Защото тя е най-цѣлнатата, може би, гора въ България. Тамъ дърветата сж оженъ, брѣстъ и не зная какви още други, но сж сжщи дървета, и ако не ги запазимъ, нашето правителство може да бжде принудено да внася отгвѣнъ по за 500.000 фр. чуждѣ материалъ за нуждитѣ на войската, за нуждитѣ на нашето въоръжение. И не само за това служатъ тия дървета, но тѣ служатъ и за други по-важни цели, отколкото тия, каквито сж за въоръжението.

Така щото, случаятъ бѣше да се обърне вниманието на министерството, щото заедно съ военнитѣ власти да може да запазятъ това народно богатство. Забранено е пасенето на добитѣка, и справедливо е забранено. Защо? Защото министерството казва, пѣкъ и тия, които сж отъ тоя край, знаятъ, че населението злоупотрѣблява съ тоя Лонгосъ. Щомъ имъ се позволи да пасатъ добитѣка си, тѣ отиватъ, подпалватъ дърветата въ дѣнера, или пѣкъ ги изсичатъ и изсжхватъ, и по този начинъ гората се опустошава. (Л. Дуковъ: Тѣ сж такива дървета, че петъ души не могатъ да ги обгърнатъ!) Г-нъ докладчикѣтъ, който е отъ този край, обясни, че така е опустошена гората, и именно тѣзи пастири, за които вие, г-нъ Дуковъ, казвате, тѣ върпатъ това нѣщо.

Г-да народни прѣдставители! Дума за парламентарна комисия не стана. Стана дума за комисии, но отъ респективното министерство: то нека да проводи нѣкои хора да изучатъ въпроса и нека изучатъ въпроса за бентовѣтъ, защото тия бентове, знаемъ какви нещастия донасятъ въ този край. Наистина, за тия бентове има казано въ закона за благоустройството на населенитѣ мѣста, но не се примѣнява законѣтъ въ тия мѣста и ставатъ нещастия. Така щото, едновременно съ изучаването на въпроса за гората, да се изучи и въпросѣтъ за бентовѣтъ и като се прѣпорѣча на министерството, че трѣбва да вземе мѣрки и, ако намѣри за нужно, да внесе нѣщо въ Народното Събрание, за да вземемъ рѣшение както по отношение на бентовѣтъ, така и по отношение на гората. То е негова работа, но въ дадения случай не остава нищо друго, освѣтъ да вземемъ актъ отъ доклада и да се прѣпорѣча на министерството да направи потребното.

**Докладчикѣтъ В. Димитровъ:** Азъ моля, прѣди всичко, ония г. г. народни прѣдставители, които сж взели вече думата, да се откажатъ, тъй като г. министърѣтъ заяви, че той се ангажирва лично съ тоя въпросъ и ще отиде слѣдъ сесията да проучи както въпроса за Лонгоса, така и за бентовѣтъ, както и за Камчията и тогава ще вземе нужнитѣ мѣрки. Народното прѣдставителство нѣма основание да не вѣрва на г. министра, затова нека да прѣпратимъ това заявление въ министерството.

**Д. Яблански:** И ако не направи нищо, ще го запитае въ есенната сесия.

**Б. Мирски:** Г-да народни прѣдставители! Азъ съмъ принуденъ по поводъ на това, което говориха г. Доспатски и г. Коновъ, да кажа нѣколко думи. Азъ за пръвъ пѣтъ при послѣднитѣ избори чухъ въ Варненската околия да се говори за сѣчене на гори въ навечерието на изборитѣ по незаконно доущане отъ администрацията — другъ пѣтъ не бѣхъ чулъ такова нѣщо. Г-нъ Коновъ изпуска чл. 106 на конституцията, който изрично казва, че ние по администрацията имаме право за анкети.

И аз пакъ ще повтора: то е най-голямото наше право, толкова повече, когато се касае за главните чиновници или за началниците на чиновниците. Г-нъ Доспатски прѣдстави напистъ братя по прѣстъ за хора такива, както г. Кирковъ, ми се струва, по-завчера прѣдстави своята партия — за неспорочна. Азъ дѣля турското население въ българската държава на два лагера: едни, които иматъ вече рѣшение да напуснатъ тази земя, и други, които искатъ да си стоятъ тукъ. Тѣзи послѣдните, въ съгласие съ наредбитѣ на тѣхното свещено писание, дѣйствително почитатъ дърветата като свои чада, защото Мохамедъ е казалъ: не бива никой да умре, докль не посади поне едно дърво. Но, за зла честь, тѣзи братя по земя, топраккардашларъ, (Смѣхъ.) си дали дума и тѣ считатъ за длъжностъ да си отнесатъ оттукъ своитѣ чада, да изсѣкатъ горитѣ, доколкото могатъ. Азъ бихъ молилъ г. Доспатски и другитѣ наши другари г. г. народни прѣдставители мюсюлмани, въ които има рѣшението, както добръ знай, тукъ да умратъ, а може би и чадата и внуцитѣ имъ, да внушатъ на своитѣ едновѣрци да почитатъ своитѣ чада, дърветата, както и тѣ почитатъ тѣхъ. Тогава нѣма да се лишимъ отъ това богатство на гори. Това имамъ да кажа.

**Е. Досевъ:** Г-да народни прѣдставители! Азъ дѣля единъ отговоръ на г. Доспатски и ще моля да ме изслушате. Г-да народни прѣдставители! Съ това, което казахъ азъ, нѣмахъ за цѣль да оскърбявамъ турското население. Азъ не казахъ, че нарочно се прави това отъ цѣлата нация, но казахъ, че турското население, което мисли да се изселва, счита се като гостенинъ тукъ. То гледа да се ползува съ изсичането на горитѣ, като спечели само пари. Не казахъ, че сж всичкитѣ виновни, за да може г. Доспатски да ми отговаря. Азъ казахъ, че еднакво и българското население злоупотрѣблява отъ лакомство и отъ невѣжество. Така щото, не е само на турското население товарътъ, който ние стоварваме, но еднакво и на българското население. Не е вѣрно това, което г. Доспатски каза, че турското население до такава степенъ пострадало отъ горската властъ, а не горитѣ пострадали отъ населението, и че сж напуснали турцитѣ цѣли имоти, вслѣдствие на наказания по закона за горитѣ. Не е вѣрно това. Вѣрното е, че едно голямо количество турски сѣмейства напуснаха своитѣ имоти изъ Дели-Ормана и избѣгаха, но това се дължи на други причини, а именно, тѣзи приятели, като не държали смѣтка за онѣзи пари, които касата имъ е давала, вземали повече, отколкото заслужавали да взематъ, и понеже не се грижели да плащатъ лихвитѣ, лихвитѣ се умножили и надминали и главата, задлъжнѣли до невъзможност да изплатятъ, тѣзи дългове и, ако даже отидатъ да продадатъ частно имотитѣ си, не могатъ да се изплатятъ и намѣрили за добръ да напуснатъ имотитѣ си и да си заминатъ, безъ да платятъ

нѣщо. Така щото, не е тази причината, която казвате, г-нъ Доспатски!

Дълга на г. Министра на Търговията и Земледѣлието единъ малкъ отговоръ. Като отговаряше на г. Воденчарова, той каза, че когато се обвинява горската властъ за злоупотрѣблени и подкупи, които върши, азъ искамъ да ми укажете на случаи. Менъ ми е драго, като виждамъ, че г. Министерътъ на Търговията и Земледѣлието иска да му се посочатъ такива конкретни случаи, за да вземе мѣрки противъ такива чиновници. Дѣйствително, това е много важно, защото голѣми несправедливости ставатъ отъ горските стражари и лѣсничейтѣ и много пакти, както казахъ, нарушителитѣ не се наказватъ, ами се наказватъ онѣзи, които сж умразни на стражаритѣ: съставитѣ лъжливи актѣ, а пъкъ сжикиситѣ нарушители се пропускатъ. Щомъ желаете, г-нъ министре, да чуете имената на такива чиновници, азъ ще ви кажа единъ фактъ, който можете да проверите въ почитаемото министерство отъ прѣписката, която се намира въ канцеларията, и ще се увѣрите, че е вѣренъ и че имате лѣсничей, които сж злоупотрѣблявали и злоупотрѣбляватъ и дондесъ се държатъ на служба. Въ 1897 и 1898 г. имаше единъ лѣсничей въ Ески-Джумая — името му забравихъ сега, но ще отбѣлжките годината. Този господинъ бѣше довелъ за горски стражаръ своя шурей отъ с. Арнаутъ-къой, Разградско, и постави го въ единъ районъ въ гората наречена Текенска. Единичката му дѣятелност — по-напрѣдъ въ Върбишкия участъкъ, — единичката дѣятелност на този горски стражаръ, шурей на лѣсничей, е била да сѣче чрѣзъ трети лица хубави дѣбови дървета, да прави дѣски и да ги изпраща у тѣхъ въ с. Арнаутъ-къой. Този фактъ не бѣше извѣстенъ, защото много скришно дѣйствувалъ, но станаха други нарушения на горитѣ, които той покриваше, вслѣдствие на което се повдигна голѣмъ шумъ и станаха оплаквания въ министерството, и министерството прати Търновския районенъ инспекторъ, сегашниятъ началникъ на отдѣлението по горитѣ, г. Митревъ, да провери тѣзи оплаквания. И дѣйствително, той констатира всичко това — поне той каза, че е констатиралъ нѣщо повече отъ това, което знаеха вече гражданитѣ. И какво, мислите, бѣше наказанието, г-нъ министре, на този чиновникъ? Взематъ го отъ Джумая и пращатъ го въ Тутраканъ, и досега е тамъ, а отъ Тутраканъ взематъ другъ злоупотрѣбитель, крадецъ-лѣсничей, и пращатъ го въ Джумая, а именно Бъркаловъ. (Министръ П. Абрашевъ: Той е изключенъ!) Видна се гюрулгия отъ Русе, дѣто знаеха работитѣ на Бъркалова, и министерството бѣше принудено да отчисли Бъркалова и да го даде подъ съдъ и той дѣйствително се даде, обаче, прѣдшественикътъ му въ Джумая и досега стои на служба. (И. Еневъ: Япчевъ. — Министръ П. Абрашевъ: Вземамъ добра бѣлѣжка за него!)

**Г. Пасаровъ:** Г-да народни прѣдставители! Доста дълго се говори за злоупотрѣбленията по горитѣ. Очаквахъ да чуя, но никой не спомена, дѣ е сжщественото зло. Злото е въ самия законъ. Досега никой не си е далъ трудъ да изучи законоположенията по горитѣ, които сж били въ сила у насъ до освобождението на България, затова ще видите, че има около 18 измѣнения въ закона за горитѣ, които сж послѣдвали отъ Освобождението досега. Намъ се каза, че горскитѣ стражари правили злоупотрѣбления; това е вѣрно, дѣйствително; но защо правятъ злоупотрѣбления? Защото законътъ дава сила на тѣхнитѣ актове. Единъ горски стражаръ въ гората срѣща едно, съставя му актъ и този нещастникъ трѣбва да опровергава този актъ; горскиятъ стражаръ не е длъженъ да подкрѣпи своя актъ, а она, противъ когото е съставенъ актътъ, длъженъ е да го опровергава. Ако азъ намѣря свидѣтели — добри, ако ли не — менѣ се състави едно постановление и азъ съмъ глобенъ. Та, ако има нужда да изкажемъ мисли по горитѣ, то е да молимъ внасянето на новия законъ, споредъ който държавата да не си присвоява права, които не е имала никога: защото тя като е присвоила тия права, и лѣсничей, и стражари сж злоупотрѣбвали и злоупотрѣбватъ. Ако попитате г. министра, ще ви каже, че има повече отъ 7—8 души лѣсничей уволнени и нѣма хора, съ които да ги замѣсти. Това показва, че има едно зло, едно зло сжщественно, а то е въ самия законъ. Нека прѣдоставимъ право на селянитѣ да бждатъ сждени за нарушенията по закона за горитѣ, както се сждатъ и за другитѣ нарушения, и тогава ще видите, че нѣма да има злоупотрѣбления.

Нашиятъ законъ е направилъ друго нѣщо. Турцитѣ когато сж издавали своя законъ и устава за горитѣ, тѣ сж прѣдвиждали всѣко село да има извѣстенъ балтаджкъ за нуждитѣ на селянитѣ; когато дойде нашиятъ новъ законъ за горитѣ, безъ да си дадатъ трудъ нашитѣ първи законодатели да изучатъ устава за горитѣ отъ 1866 г., ми се струва, тѣ постановили, че всички свободни гори сж държавни, освѣнъ тия, които сж общински. Изпращатъ една комисия и тя отива и много общински гори е взела за държавни. Сжщото злоупотрѣбление е станало въ Лонгоса, защото тѣзи селяни не сж искали да нагостятъ — и отивамъ по-нататкъ, — не сж искали да дадатъ рушветъ на този горски лѣсничей. Не искамъ да кажа името му, ще го кажа на г. министра. Той, за щастие, е отчисленъ. Какво става по-нататкъ? Какви срѣдства дава нашиятъ законъ на селянитѣ, за да може да си отнемагъ горитѣ? Тя е, казватъ, държавна, ако имате нужда, заведѣте искъ срѣщу държавата. Когато селянитѣ иматъ нужда да заведатъ единъ искъ, трѣбва една 5-членна комисия да отиде и разгледа спора, а това коштува твърдѣ много. Отдѣвъ искахъ да се пристѣдия къмъ запитването на г. Таслакова и ще кажа слѣдующето, че нашитѣ министри прѣзъ 1897 г. сж

извършили едно флагрантно нарушение, като сж едно министерско окръжно сж суспендирали чл. 2 отъ закона за горитѣ. Селянитѣ бѣха се отнесли до тѣзи сждебно-административни комисии — тѣ разрѣшаваха спороветѣ; Министерътъ на Търговията и Земледѣлието, обаче, въ съгласие съ Министра на Правосѣдието, сж едно окръжно суспендираха закона, разтуриха комисии и двѣ години селянитѣ бѣха оставени на произволъ. Трѣбваше да станатъ оплаквания, та новиятъ министъръ на Правосѣдието и новиятъ министъръ на Търговията и Земледѣлието тогава да възстановятъ чл. 2 отъ закона за горитѣ. Като напомнихъ това, искахъ да обърна внимание на това, че злоупотрѣбленията ставатъ отгорѣ.

Злоупотрѣбления прави нашиятъ законъ и съ лошото приспособление на този законъ. Нашитѣ лѣсничей мислятъ, пъкъ и въ министерството мислятъ, че трѣбва да се запазватъ само интереситѣ на държавата, че интереситѣ на гражданитѣ трѣбва да блѣднѣятъ прѣдъ тѣзи на държавата. Та когато имаме тукъ оплаквания отъ селянитѣ, нека изкажемъ мисли, да се нареди единъ законъ за горитѣ по начинъ, щото да се охраняватъ интереситѣ на селянитѣ и на гражданитѣ. Ако се е практикувало повече отъ 500 години селата да иматъ гори, за да се ползватъ за своитѣ нужди, нека не дойде другъ законъ да имъ ги отнеме, безъ да имъ даде възможностъ по другъ начинъ да удовлетворяватъ своитѣ нужди. Защо селянитѣ сега крадатъ? Защото невъзможно имъ е инакъ да покриватъ своитѣ нужди. Защото селянитѣ въ Лонгоса, на така сжщо става и въ Пещера, най-хубавитѣ гори въ България отиватъ и ги изгарятъ. Защо турцитѣ бѣха по-практични? Тѣ позволяваха въ Лонгоса да пасатъ стадата имъ въ гората, защото тамъ нѣма мера и паша. Нашитѣ горски власти имъ запрѣщаватъ да пуцатъ добитѣка си — какво да правятъ? За да иматъ възможностъ да пасатъ добитѣка си, тѣ изгарятъ гората. Ако погледнете на този въпросъ, не само въ Лонгоса, но отидѣте въ Пещера, въ Родопитѣ, ще видите най-хубавитѣ гори, че сж опустошени, защото нѣматъ паша. Почтениятъ министъръ е правъ като казва, че, по силата на закона, той не може да позволи тамъ да се пасе. Не можемъ да го упрекнемъ, че лѣсничейтѣ по капризъ го правятъ. Законътъ е кривъ. Когато се е правилъ законътъ, не се е обърнало внимание да се види, че иматъ интереси и частни граждани. Ще ми позволите да кажа нѣщо по закона за горитѣ. Въ 1889 г. е издаденъ законътъ за горитѣ, който казва, или, по-добри, една комисия отива и казва: тѣзи земи сж държавни. Азъ, който притежавамъ моята нива и ливада повече отъ 30 години съ крѣпостенъ актъ, не ме дава подъ сждъ държавата да иска тая ливада или нива, но казва: азъ я засвоявамъ, защото съмъ силна; и кара мене, гражданинътъ, азъ да отида да давамъ държавата подъ сждъ. Затова, че съ военна сила е дошла и ми е взела нивата

или ливадата. Когато се създават подобни закони и когато интересит на гражданит не се спазват, такива ще бждат резултатит. Нашият закон дава възможност на лѣсничейт да злоупотрѣбватъ, както почтениятъ прѣдставителъ отъ Джумай спомена. Така също е и съ този Лонгосъ. Ние имаме единъ лѣсничей, който правѣше това, но който бѣше отчисленъ, защото, като стана една ревизия, самъ си подписа своята присѣда. Но за да може да злоупотрѣбва горската власт и за да бжде силна да разиграва гражданит, причината е въ самия законъ, който не е рационаленъ, който не е изучилъ нашия битъ, който не е изучилъ нашитѣ законоположения, които сж сжществуващи прѣди неговото издаване. Ето защо нѣма да бжде злѣ, ако се състави една комисиия, па била тя парламентарна или не, на която специално да се възложи да изучи основно този въпросъ и да прѣдстави законопроектъ, който рационално да го разрѣши.

Двѣ думи да ви кажа за така нареченитѣ „ай-лаци“. И тамъ много се злоупотрѣбва. Турцитѣ правѣха разлика между трѣва и гора. Когато дойде нашиятъ законъ, той не прави никаква разлика и притежателитѣ на пасбищата, на основание на закона, бѣха лишени отъ това си право. Защо? Защото, казватъ, тамъ, дѣто има гора, тамъ има паша. За да се отърватъ отъ това прѣпятствие, което имъ правятъ горскитѣ власти, изгориха горитѣ. Това нѣщо стана отъ Станимака чакъ до Чепино. И тъй законътъ е лошъ и неговото приспособление стана причина за унищожението на нѣкои гори. По силата на турското законодателство, самораслитѣ дървета сж на този, който притежава пашата, и той, за да не го ограничаватъ, за да не даде на държавата да притежава дърветата, изгаря и дърветата и пашата, а въ такъвъ случай заедно съ неговата паша изгаря и частъ отъ държавната гора. Та, по поводъ на това заявление, нека надлежниятъ министъръ чие размѣнитѣ мисли и нека се състави една комисиия отъ министерството или даже екстрапарламентарна, която да проучи този въпросъ, и отъ законоположенията, които ще ни прѣдстави, ще можемъ да изкоренимъ това зло, което е сжщественно и което зло ще стане причина въ близко бждѣще да изгубимъ съвършено нашитѣ гори.

**К. Малевъ:** Г-да прѣдставители! Азъ съмъ съгласенъ съ всички прѣдговоривши, именно, за изучаване положението на горитѣ въ страната. Но не съмъ съгласенъ съ това, което се каза отъ много говоривши, че трѣбва да се забрани пуцането на добитѣцитѣ въ тая именно гора, въ Лонгоса. Гората Лонгосъ не е малка; тя надлъжъ и наширѣ обема 30—40, па и повече километра разстояние. Въ тази сжщата гора сж и селата, които сж дали настоящето прошение. Азъ питамъ сега: добитѣцитѣ на тѣзи селяни кѣдѣ да пасатъ, и то днесъ именно, като се забрани? Сега, въ настоящия законъ за

горитѣ ясно се казва: горитѣ, които сж 2—3 метра на височина, се забраняватъ, а които сж повече, не се забраняватъ. А тукъ ви казватъ, че има дебели дървета; азъ ви казвамъ, че има дървета дебели, колкото тая трибуна, и подъ тия дървета нѣма други ситни дървета; има голѣми само и сж почнали да сѣхнатъ; има и по 1 метъръ дебели дървета, има и по 50 сантиметра дебелина, има и по 30 сантиметра, но тѣ сж високи, и при сѣ това, не имъ позволяватъ да пуцатъ добитѣца си на паша. Какво стана съ запрѣщението сега, когато взе войската пазенето на тая гора? Азъ ще напомня, ако въ случай се прати анкетна комисиия да изучи този въпросъ, или ако г. министърътъ изучава този въпросъ, да изпита и слѣдующето, че е имало тамъ и бѣхтани селяни отъ войницитѣ съ прикладитѣ на пушкитѣ, и тѣ сж стотина души, защото сж пуцали добитѣцитѣ си. Затуй ще моля още днесъ да се разрѣши на тия села да пуцатъ добитѣцитѣ си на паша. Колкото за сѣченето, има законъ и горската власт нека забранява, да си кара работата, както и диктува самиятъ законъ. А за пашата, нека г. министърътъ още днесъ да позволи на тия села да пасатъ добитѣцитѣ си, защото, разбира се, ако денѣ не отидатъ, нощѣ ще отидатъ. Трѣбватъ му ниви и за тѣхъ трѣбватъ му волове, трѣбва му добитѣкъ и, щомъ ги има, кѣдѣ ще ги храни?

Колкото за упрека, че селянитѣ опустошавали горитѣ, ще кажа, че горитѣ не се опустошаватъ отъ селянитѣ. Това не е истина. Държавнитѣ гори се опустошаватъ отъ прѣдприемачитѣ. Единъ прѣдприемачъ, който купи една гора, той сѣче една година и, слѣдъ като изнесе материала, той още двѣ-три години продължава да изнася останалата частъ — опашкитѣ. Какви сж тия опашки? Азъ съмъ ималъ случай да видя, че за три години тия опашки не можеха да се изнесатъ отъ една гора и за този прѣдприемачъ нѣмаше никакво запрѣтено врѣме; не бѣше запрѣтено нито лѣтно, нито зимно врѣме, нито въ никакво врѣме не му бѣше запрѣтено. Именно отъ прѣдприемачитѣ се опустошаватъ горитѣ, а не отъ селянитѣ. Селянитѣ пазятъ най-хубаво горитѣ, само че трѣбва да се внимава много добръ за лѣсничей и горски стражари да се назначаватъ хора, които да знаятъ какъ се изгълнява законътъ за горитѣ.

Туй ми е думата.

**Н. Узуновъ:** Г-да народни прѣдставители! Нѣкои отъ прѣдговорившитѣ оратори казаха, че да се направи една провѣрка тамъ на мѣстото, сѣтиѣ това заявление да се внесе тукъ и тогава да се рѣши: трѣбва ли да се позволи да пуцатъ добитѣца си за паша въ този Лонгосъ на тѣзи, които се оплакватъ, или не. Азъ мисля, че щомъ се направи провѣрка тамъ, понеже се възлага на компетентния министъръ да отиде самъ на мѣстото и да провѣри, и слѣдъ като провѣри, мисля, че нѣма нужда да се повръща заявлението назадъ и тукъ да се разрѣши.

Може прѣспокойно уважаемиятъ г. министъръ тамъ още да разрѣши: трѣбва ли да имъ се даде паша, или не.

Азъ искамъ да отговоря на г. Досева, понеже той казва, хвърля единъ упрекъ на Делиорманскитѣ турци, че тѣ сж били изтеглили нѣкакви суми отъ земледѣлческата каса и сж ги изразходвали безцѣлно, та вслѣдствие на това сж били избѣгнали. Но работата на Делиорманскитѣ турци не се състои тѣй; то е съвсѣмъ друго-яче. Тѣ дѣйствително взеха много огромни суми отъ земледѣлческата каса, но дали тѣ ги употребиха за свои цѣли, или ги туриха въ своитѣ джебове? Тѣ ги не употребиха за свои цѣли, не ги туриха и въ своитѣ джебове, но тѣ ги дадоха на единъ неговъ партизанъ-аркадашъ, Бончо Радановъ, нѣщо на сума около 700 наполеона, който днесъ живѣе въ София и не смѣе да се върне тамъ. И той го направи това, когато бѣше въ качеството си на народенъ прѣдставителъ. Селинитѣ отъ с. Арсланъ, 12 кѣнци, които избѣгаха ношно врѣме и си оставиха всички имоти, избѣгаха вслѣдствие на това. Той, като народенъ прѣдставителъ, отива при нѣкои кметове и имъ казва: азъ ще ви прѣдамъ кметството, но ако ми дадете 100 наполеона, които ще ви върна. Тѣ му казватъ: отдѣ да вземемъ пари; той казва: за това има леснина, азъ ще говоря на касиера на земледѣлческата каса въ Разградъ, вие ще си намѣрите двама поржчители, идѣте и той ще ви отпусне. И дѣйствително, туй направиха. Сетнѣ, казва на по-богатичкитѣ хора: азъ съмъ намѣрилъ нѣколко мини и, слѣдъ като се откриятъ, азъ ще ви ги дамъ по за 100 години. Така опустоши нѣколко сѣмейства и ги разпрѣсна изъ Азия, а не е така работата, както казва г. Досевъ, че тѣ сж взели пари и сж избѣгали съ паритѣ; не, тѣ сж дали паритѣ на неговъ единъ партизанинъ, на Бонча Радановъ, който сега живѣе тукъ.

**А. Влажевъ:** Г-на народни прѣдставители! Менѣ ми се струва, че и менѣ ми се налага дълъгъ да кажа нѣколко думи по този въпросъ. Нѣмаше нужда да отнемаме толкова дълго врѣме за това заявление, защото тѣ не оставиха за мене нищо да говоря, защото е тѣй. Когато е въпросъ за пасища и азъ съмъ съгласенъ. Но азъ като гледамъ г. Досева и г. Яблански какъ говорятъ, малко, менѣ ми се чини, прѣсилено говорятъ. Г-нъ Досевъ каза, че му се виждали малко чиновницитѣ, и малко сж аслѣ, затуй се побоява да не наелектризираме г. Министра на Търговията и Земледѣлието да тури въ троенъ размѣръ чиновници. Миналата година азъ бѣхъ заедно съ Кулския народенъ прѣдставителъ г. Филиповъ, които направихме прѣдложение за горитѣ. И менѣ ми се чини, че тоя законъ е готовъ, щомъ г. министърътъ каза, че е готовъ. Когато г. Министърътъ на Търговията и Земледѣлието заяви, че е готовъ да внесе такъвъ законъ, ние го оттеглихме. Тогазъ се почна да се работи въ Министерството на Търговията и Земледѣлието новъ законъ за горитѣ, който днесъ е вече готовъ. Ние днесъ идемъ да казваме против-

ното нѣщо, когато ние искаме да се тури по-добъръ редъ въ тѣзи мѣста. Г-нъ Досевъ казва, че имало било малко чиновници и че законътъ билъ малко слабъ, та трѣбвало по-сериозно да се настои върху това. Азъ ида да се съглася съ г. Доспатски, че той бѣше правъ въ тия работи, че има много нѣща, отъ които нашето население пѣшка подъ този яремъ.

Г-нъ Яблански, къмъ когото имамъ голѣмо уважение, казва, че ако върви тѣй, земледѣлието въ скоро ще прѣстане. Г-нъ Яблански не е правъ, г-да народни прѣдставители, свършено не е правъ. Той трѣбваше да говори само за едно мѣсто, а не за цѣлата държава. Когато въ държавата имаме много гори, той говори, че изобщо били опустошени горитѣ. Това не е вѣрно и азъ ще посоча факти. Ние въ с. Тръстеникъ имаме 650 кѣнци, имаме работни волове 1.200—1.300 — дѣ ще ги пасемъ? Ние имаме гора — тамъ ще ги пасемъ и горитѣ пакъ ще си вирѣятъ. Сега г. Досевъ казва, че трѣбва да забраняваме воловетѣ да влизатъ тамъ. Законътъ си е законъ и азъ бихъ желалъ, както казахъ и миналата година, да се нареди по-добъръ, но пашата да бѣде свободна, защото ние безъ волве не можемъ. Вие знаете, че ние съ волове работимъ, ние не можемъ коне да държимъ.

Та азъ бихъ желалъ, както се изказаха и нѣкои приятели, че трѣбва още сега да се разрѣши паша на тѣзи хора. И г. Министърътъ на Търговията и Земледѣлието бѣше правъ, когато декларира прѣдъ насъ: оставѣте на мене, азъ да го направя. И ние всички трѣбваше да прѣстанемъ. Понеже той скоро ще внесе законопроектъ, защо да отнемаме толкова врѣме и още повече да продължаваме? И г. Пасаровъ, и други говориха съ цѣли часове, че трѣбвало това и онова. Когато ще се внесе законопроектъ, ние всички ще имаме право да говоримъ не по часове, а по цѣли дни, защото законътъ си е законъ и трѣбва да бѣде дългогодишенъ и обмисленъ.

**Н. Христовъ:** Г-да народни прѣдставители! По този въпросъ се говори доста дълго, така щото за мене надали остава много да кажа. Азъ ще се огранича въ малко думи. Провадийскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Лазаръ Дуковъ, въ своето говорене ни каза, че дѣто има кражби по горитѣ, непрѣмънно тамъ има замѣса отъ страна на чиновницитѣ. Азъ напълно се съгласявамъ съ изказанитѣ думи на г. Лазара Дуковъ, защото ми се е удало случай нѣколко пѣти да виждамъ подобни нѣща. Кражбитѣ, особено по горитѣ, или причината за сѣтнката и недостигане цѣлѣта на горитѣ, е това: кражба на едро и кражба на дребно. Дребната кражба става така: горскитѣ стражари когото заловятъ въ горитѣ, за да му опростятъ и не съставятъ актове, взиматъ му рушветъ и свършено го освобождаватъ; когото хванатъ, че сѣче или пасе стоката си и не се съгласява да ги възнагради съ нѣщо, съставятъ му актове съ стойностъ въ двоенъ или троенъ размѣръ на загубитѣ,

които сж направени съ съченето или съ стоката. Менѣ ми се удаде случай, г-да народни прѣдставители, да видя въ Плѣвненското мирово съдилище едно постановление, обжалвано отъ единъ селянинъ. Това постановление е издадено отъ околийския началникъ, възъ основание на единъ актъ, съставенъ отъ единъ горски стражаръ. Когато се четѣше постановлението, отвѣтникътъ или обвиняемиятъ се кръстѣше. Постановлението съдържае това, че били отсѣчени 60 колѣ отъ гората на еди-кого си и еди-кого си, оцѣнени, или, по-право, наложена глоба съ това постановление отъ страна на г. околийския началникъ, въ тросѣнъ размѣръ, за въ полза на правителството, и една частъ за въ полза на пострадавшия, а отвѣтникътъ казване, че не сж 60 колѣ, а сж 60 кѣла. И това ставаше вслѣдствие на това, безъ да се обърне внимание на произношението на думата колѣ или кѣла. Да, кѣла, които едва струватъ 4—5 л., и то върбови кѣла; тѣ малко се цѣнятъ или почти никакъ. И шестдесетъ кѣла се оцѣняватъ за 60 колѣ на сума 360 л. И вслѣдствие на тази небрѣжностъ, съ тази глоба се опрости кѣщата на онзи човѣкъ да дава пари на адвокати, да ходи по пжтица само, да си остави работата, за да се защитава по това дѣло. Освѣнъ това, тази кражба става на дребно отъ страна на дребни горски стражарчета, които много се ползватъ. И този нещастникъ, комуто е била наложена глоба за 60 колѣ, вмѣсто за 60 върбови кѣла, види се, че не се е съгласилъ да даде на горския стражаръ една цѣдилка сирене или единъ калѣкъ сапунъ. Независимо отъ това, менѣ ми се удаде случай да видя една много едра кражба, направена отъ единъ едъръ чиновникъ по горитѣ, при продаването на нѣколко декара държавна гора на търгъ прѣзъ 1900 г. Тази гора ми се виждаше даже чудно, защото управлението, което завеждаше търговетѣ, или комисията, която завеждаше търга, допусна да се възложи тази гора на единъ прѣдприемачъ съ по 5 л. декарътъ, когато въ всѣки единъ декаръ имаше материалъ или дърва, които, като се изсѣкатъ, може да се добие по за 300—400 л. отъ декаръ. Въ всѣки единъ декаръ отъ тази гора има най-малко по 200 дървета, които сж много хубави и прави и сж растнали не по-малко отъ 150 години. Азъ имахъ случай да купя отъ тази гора 2 декара за 570 л., отъ които изкарахъ не по-малко отъ 1.000 л. за този материалъ отъ бичкиджитѣ. (Г. Кирковъ: Дѣ този келпиръ и за насъ!) И тази гора, на която струва 400 л. на декара само материалътъ ѝ, се продаде по 5 л. и нѣщо декарътъ. Азъ не виждамъ, г-да прѣдставители, нищо сериозно, нищо послѣдователно, особено отъ страна на правителството, по горитѣ, защото гледамъ, че въ 6 окръзи въ България горитѣ на декаръ сж оцѣнени да плащатъ на държавата по една стотинка, а има нѣколко окръзи, горитѣ въ които сж оцѣнени да плащатъ на държавата по 9 стотинки. Коя е цѣльта на законодателя, когато той е разисквалъ тоя законъ за опрѣдѣляне

налога на горитѣ? Азъ мисля, че цѣльта на законодателя не е била друга, освѣнъ да се наложи съвършено малко данѣкъ на горитѣ и съ това да се направи едно голѣмо поощрение на населението, което да почне да развива горитѣ въ по-голѣмъ размѣръ. Защото, както каза г. Доспатски и мнозина отъ ораторитѣ, които говориха, горитѣ отъ Освобождението насамъ сж почнали постепенно-постепенно да се изгубватъ, да се изтрѣбватъ и продължаватъ да вървятъ назадъ. И така, азъ мисля, че цѣльта на законодателя съ създаването на този законъ е била тази, да поощри населението да развива повече гори наново и да цѣни и пази ония, които то е заварило. И, като е така, трѣбваше или трѣбва почитаемото правителство да вземе мѣрки, така щото неговитѣ подвѣдомствени органи по горитѣ да обръщатъ сериозно внимание за запазването на горитѣ и най-много почитаемото правителство да обърне внимание, когато се отдаватъ голѣми пространства държавни гори на търгъ, защото тамъ непрѣмънно кражби ставатъ. И, както ви казахъ, малкитѣ стражарчета почватъ отъ търнетѣ да крадатъ и докарватъ до по-голѣми кражби, а по-голѣмитѣ чиновници почватъ на едро да крадатъ и това е единствената причина, която е направила тактънъ шагъ назадъ, който е станала такава прѣчка за напредѣка на горитѣ досега.

Мисля, че безцѣлно е, най-сетѣ, единъ декаръ гора да плаща една стотинка, когато нѣма да се постигне никаква цѣль съ това. Цѣльта е да вървимъ напредъ, обаче, ние вървимъ назадъ по отношение на горитѣ. Като е така, трѣбва или да вземемъ мѣрки да отиваме напредъ, или трѣбва да се обложатъ горитѣ съ по-голѣмъ данѣкъ, за да се пазятъ по-добрѣ. Ето защо ще моля повторно г. Министра на Търговията и Земледѣлието да вземе актъ отъ изказанитѣ възгледи и за въ бѣдѣще да се обръща по-сериозно внимание на чиновницитѣ по горитѣ и да се пазятъ по-сериозно и, когато се прѣслѣдватъ нарушителитѣ, да се прѣслѣдватъ безпристрастно, а не партизански и съ рушветъ.

**Министъръ П. Абрашевъ:** Мога ли да зная, кой е този чиновникъ, който е направилъ прѣстѣпление по търга? (Гласове: Изчерпанъ е въпросътъ.)

**Докладчикъ В. Димитровъ:** Менѣ ми се струва, г-да прѣдставители, че въпросътъ е изчерпанъ и много даже е изчерпанъ. Азъ помолихъ отдѣвъ, да се откажатъ тия, които сж записани, и да се вземе рѣшение отъ Събранието въ смисълъ, че Министърътъ на Търговията и Земледѣлието се задѣлжава, като вземе актъ отъ дебатитѣ, които станаха днесъ, самъ да проучи въпроса, какъ стои Лопосътъ като гора, какъ се опустошава тя, какво се върши съ нея, какво сж вършили чиновницитѣ тамъ, какво вършатъ сега военнитѣ, които я на-

зятъ, какви претенции иматъ въобще и пр. (Гласове: Пакъ обсъждане.) Не обсъждане, но казвамъ да се прати прошениято на г. Министра на Търговията и Земледелието.

**Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ:** Моля ония г. г. прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. докладчика, да се прѣпрати това прошение въ Министерството на Търговията и Земледелието, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Събранието приема.

Давамъ 10 минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ.)

**Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ:** (Звъни.) Засѣданието се продължава.

Г-нъ Георги Василевъ има думата.

**Докладчикъ Г. Василевъ:** Г-да народни прѣдставители! Азъ имамъ да докладвамъ нѣколко прошения, отъ които едното е подадено отъ жителитѣ на с. Чоракалина, Видинска околия. Подписано е отъ 10—15 души. Съ това си заявление селянитѣ искатъ да имъ се отпусне държавната мѣстност „Басараба“ и „Гергина“, която се състояла отъ 200 декара, защото нѣмалъ земя, която да обработватъ, за да могатъ да се прѣпитава. Тѣ искатъ държавата да имъ даде тая земя и тѣ въ продължение на нѣколко години да могатъ да я изплатятъ, като се съгласяватъ прѣзъ мѣсецъ августъ всѣка година да изплащатъ по нѣщо. И ако единъ денъ не могатъ да изплатятъ тази сума, за която се задължаватъ, съгласяватъ се държавата да задържи събраната отъ тѣхъ сума, било за кирии, било за данѣкъ, да се отнеме отъ тѣхъ земята и да остане пакъ държавна. Това заявление било подадено до Х-то Обикновено Народно Събрание и потвърдено е било съ друго едно заявление на слѣдующата година. Къмъ заявлението нѣма приложения никакви документи, дали дѣйствително тази земя е отъ 200 декара. Когато комисията е разглеждала това заявление — тази комисия, която е била избрана отъ Х-то Обикновено Народно Събрание, — вземала такова рѣшение: да се иска мнѣнието на г. Министра на Финанситѣ. Министерството на Финанситѣ, като направило потребното и събрало свѣдѣния на самото мѣсто, казва, че селото Чоракалина се състояло отъ 20 къщи и сж притежавали 80 овци и 40 глави едъръ добитѣкъ, и ако се прѣсмѣтне земята на това село и се направи сравнение съ земята, която притежаватъ околнитѣ села, то въ сжщностъ селянитѣ не би трѣбвало да се оплакватъ, че нѣматъ земя за поминѣкъ, и даже министерството казва, че повече се дължало това на тѣхната немарливостъ и че ако трѣбва да имъ се даде нѣщо, по-скоро трѣбва да имъ се дадатъ пари, за да си купатъ работенъ добитѣкъ и земеделѣчески сѣчива, отколкото да имъ се отпуща земя. Най-сетѣ министерството свършва така въ своето писмо, че прѣпраща

това заявление пакъ до Народното Събрание, като го моли да имъ се отпусне тая земя, да имъ се продаде. Министерството е изучило, че тая земя тамка се продавала по 20 л. декарътъ, а пасищата по 5 л. декарътъ. И комисията като разгледа това заявление на Чоракалинци, взема такова рѣшение: тѣй като земята е много малко — отъ 200 декара — да имъ се продаде по 10 л. декарътъ, защото се случи единъ отъ членоветѣ на комисията да познава тая мѣстностъ и каза, че най-скѣпо декарътъ се продава тамъ 10 л.; затова комисията ме натовари да ви помоля да приемете нейното рѣшение. (И. Бобековъ: Въ колко години да я изплатятъ?) Рѣшението е да се отстъпи мѣстото по 10 л. декарътъ, платими въ три години, слѣдъ което да имъ се издадатъ крѣпостни актове. 200 декара е земята, но нѣма официаленъ документъ, отъ който, дѣйствително, да се заключи, че тая мѣстностъ се състои отъ 200 декара.

**М. Маджаровъ:** Азъ по начало съмъ съгласенъ да се продаде тая мѣстностъ, но, ми се струва, че не е хубаво ние да опрѣдѣляваме цѣнитѣ, безъ да се иска мнѣнието на министерството — страхъ ме е дали се е искало това мнѣние — и страхъ ме е да влизаме въ такава основа, когато земята може да струва по-скѣпо, ние да отидемъ да рѣшаваме. И г. министърътъ, вѣрвамъ, ще одобри моето мнѣние. Ние можемъ да кажемъ, че по начало приемаме да се продаде земята, но ние да не опрѣдѣляме цѣната, а тѣ като я опрѣдѣлятъ, нека да ни внесатъ прѣдложение. Страхъ ме е, че ние като некомпетентни хора, да се не бъркаме въ работитѣ на Финансовото Министерство, което и не е наша работа.

**Министъръ М. Сарафовъ:** Министерството на Финанситѣ е дало мнѣние, че по 20 л. струва земята и 5 л. пасището, и ми се струва, че отдѣлнитѣ лица не могатъ да бѣдатъ по-компетентни отъ министерството. Ако земята се отстъпи, ти ще се отстъпи по цѣната, която е опрѣдѣлило министерството.

**Д. Драгиевъ:** Г-да прѣдставители! Азъ намирамъ за твърдѣ умѣстно и справедливо рѣшението на прошетарната комисия по този въпросъ — да се даде тая земя на селянитѣ, които я искатъ, срѣщу 10 л. за декарътъ. Само че срокътъ отъ три години, който се дава за изплащането на сумата, вижда ми се много късъ, и бихъ желалъ да се продължи поне още съ двѣ години, та да ги изплатятъ слѣдъ петъ години. Защото слѣдъ тия неплодородни години, които имахме, сигурно 20 къщи 2.000 л. при другитѣ дългове, които иматъ, не биха могли да изплатятъ и тая сума само въ три години. Прѣдлагамъ, прочее, срокътъ за изплащането да бѣде петъ години.

**А. Влажевъ:** Г-да народни прѣдставители! Азъ мисля, че комисията твърдѣ добръ си е изгълзила

дълга, и ще помоля г. Министра на Финансите да не настоява на това мнѣние за 20-тъ лева. Така също и г. Драгиевъ не е правъ, защото 200 декара е мѣстото и опрѣдѣлено е за земята по 10 л. Селянитѣ сж доволни да я изплатятъ въ разстояние на три години. Ще я изплатятъ, може би, и въ първата година, защото иматъ належаща нужда. Затова азъ мисли комисията твърдѣ намѣсто се е произнесла и ние трѣбва да приемемъ едногласно рѣшението на комисията и да рѣшимъ, че е справедливо рѣшила.

**Министъръ М. Сарафовъ:** Мнѣнието на комисията не може да бѣде задължително за Министра на Финансите. Министерството на Финансите дава двѣ цѣни: 5 л. за пасищата и 20 л. за нивитѣ, а пъкъ комисията отбѣнява всичката земя по 10 л.

**И. Воденчаровъ:** Прѣди 5 години е било това!

**Министъръ М. Сарафовъ:** Въ Х-то Обикновено Народно Сѣбрание.

**Докладчикъ Г. Василевъ:** Заявлението е подадено на 20 ноемврий 1899 г.

**Министъръ М. Сарафовъ:** Значи, не е прѣди петъ години. А писмото на Министерството на Финансите отъ кои дата е?

**Докладчикъ Г. Василевъ:** Отъ 4 ноемврий 1900 г.

**К. Мирски:** Г-да народни прѣдставители! Азъ като се държа на наредбитѣ на чл. 52 отъ конституцията, не съмъ съгласенъ нито съ законопроекта, изработенъ отъ прошетарната комисия, нито съ поправката на този законопроектъ отъ г. Драгиева, а моля да се рѣши да се прати това прошение на Министра на Финансите, съ прѣпорѣка да се уважи молбата на просителитѣ съгласно закона. Тоя господинъ, който е далъ 10 л., отъдѣ знаете, че не е заинтересованъ? Това е бай-ганювско законодателство!

**И. Воденчаровъ:** Г-нъ Мирски сѣкапъ че е дошълъ отъ Китай, та не разбира нуждитѣ на българскитѣ селяни (К. Мирски: Не съмъ противъ нуждитѣ на населението!) и интереситѣ на българската държава! (К. Мирски: Не съмъ и противъ интереситѣ на българската държава!) Вие, г-да, познавате много добри принципитѣ, които сж прокарани въ отомански законъ за земитѣ, и знаете какъ турското правителство гледаше на тѣзи земи. Ние не трѣбва да държимъ земята безплодна, а, напротивъ, трѣбва безъ пари да я даваме на хората да я обработватъ и да плащатъ на държавата данъкъ. Азъ бихъ прѣдложилъ даже тѣзи 200 декара да се дадатъ безъ пари, но понеже тѣзи хора искатъ да платятъ извѣстна стойностъ, ми се чини, че 10 л. декарътъ е даже сума висока, смотра сегашнитѣ цѣни на земитѣ. Селото се състои отъ 20 къщи и вие чухте, че тѣзи хора иматъ

80 овци и 20—30 вола. При такава сиромашия да пращаме заявлението имъ за 200 декара до Министра на Финансите и да протакаме работата, то не бѣде просто на просто да не искаме да стъпваме нуждитѣ на тѣзи хора и да не знаемъ интереси на държавата. (Докладчикъ Г. Василевъ: Държавата го е давала на търгъ, вземали сж го частни лица, които сж го обработвали.) Нищо не е получила. Азъ съмъ на мнѣние да се даде по опрѣдѣлената отъ комисията цѣна.

**Прѣдседателствуещъ Д. К. Поповъ:** Поставямъ въпроса на гласуване. Ония господа, които сж съгласни съ мнѣнието на комисията: да се отстъпва тая гора на с. Чоракалина, Видинска околия, да си вдигнатъ рѣката. (Болшинството.) Сѣбраието приема.

**Докладчикъ Г. Василевъ:** Г-да народни прѣдставители! Имамъ да ви докладвамъ друго едно прошение, подадено отъ Ивана Атанасовъ понгъ Захариевъ, жителъ на гр. Панагюрище. Просителтъ прѣзъ 1895 г., заедно съ единъ съдружникъ, пасли пощенския трактъ Татаръ-Пазарджикъ—Панагюрище—Копривница, по 126 л. мѣсечно. Когато вече била свършена работата, той заедно съ свой съдружникъ, като се свѣтвали, дошли до таква убѣждение, че вземали много евтино прѣнасянето на пощата по този трактъ съ 126 л., и затуй, прѣди да се сключи контрактъ, той се отказалъ. Държавата наново дава на търгъ пощенския трактъ и явява се една разлика отъ 528 л., защото вториятъ пътъ го дали съ 170 л. мѣсечно. Той ималъ залогъ вложенъ 150 л., но пропадна му залогътъ. Лицето, което подава заявлението, е инвалидъ: държавата му давала инвалидна пенсия 40-55 л. мѣсечно. Тѣй щото, държавата го оскужда да заплати 528 л. — разницата, която се е появила при второто поддаване за пощенския трактъ. Туй заявление е подадено въ 1899 г. 13 октомврий, и комисията на Х-то Народно Сѣбрание е вземала таква рѣшение: „да се иска мнѣнието на подлежащия министъръ.“ Прощението било изпратено въ Министерството на Финансите. Министерството на Финансите прѣзъ своитѣ органи е сѣбрало тѣзи свѣдѣния, че лицето има всичко на венчко имотъ за 750 л.: има една къща, единъ лхъръ и два дюкяна, отъ които вземалъ много малко наемъ. И въ послѣдното писмо главниятъ директоръ на поцитѣ и телеграфитѣ изказва таква мнѣние: „въ чл. 57 отъ закона за публичнитѣ търгове не е ясно опрѣдѣлено кога именно трѣбва да се счита за унищоженъ по неустойка единъ търгъ — прѣди или слѣдъ сключването на контракта“. Както ви заявихъ, контрактътъ не е билъ сключенъ, когато заявителтъ се е отказалъ. Послѣ, изказва таква мнѣние, че другъ пътъ този трактъ, въ 1893 г. напр., се е далъ за 158 л. и 40 ст. мѣсечно, а прѣзъ 1894 г. — за 183 л. Комисията, като имаше венчко това въ съображение, рѣши да му се опростятъ сумитѣ, ако не сж съ-

брани досега, защото веднажъ нашата държава му се е притекла на помощ, като е видѣла, че не е членъ на обществото, който самъ да си изкарва хлѣба. (П. Каравеловъ: Пенсия ли иска?) Той е инвалидъ, пенсия иматъ мѣсечно 40 л. и 55 ст., а всичкитѣ недвижими имущества се набиратъ на 750 л. Това сж свѣдѣнията, събрани отъ главния бирникъ и главния директоръ на пошитѣ и телеграфитѣ. (М. Бошковъ: Съдружникътъ въ какво положение е?) Той се е отказалъ. (А. Каназирски: Не е ли подписалъ търга?) Не е, прѣди да подпише контракта се отказалъ. Всичката сума вѣзлиза на 528 л. Има изпълнителенъ листъ и прѣписъ отъ рѣшението на сѣда.

**Министъръ М. Сарафовъ:** Г-да народни прѣдставители! Нѣма да ни изведе на добъръ край, ако присѣди, издадени отъ сѣдилищата, ние тукъ рѣшаваме да се не изпълняватъ. Има рѣшение отъ сѣдилището, то го признава за виновенъ. Директорътъ на пошитѣ и телеграфитѣ дѣто повдига въпросъ за чл. 57 отъ закона за търговетѣ, и този е въпросъ, който разрѣшаватъ сѣдилищата. Менѣ ми се струва, че Народното Събрание не може да опрощава такива работи. Понеже сѣдилището го е осѣдило, азъ мисля, че Народното Събрание не може да рѣшава така.

**Докладчикъ Г. Василевъ:** Г-да народни прѣдставители! Искамъ да обърна вниманието на слѣдующето обстоятелство, че тѣзи прошения сж разгледани въ едно отъ първитѣ засѣдания на комисията, а азъ си спомнямъ, че прѣди се взема рѣшение такива прошения да се пращатъ на надлежния министъръ.

**П. Каравеловъ:** Азъ бихъ желалъ, напр., да му облекчатъ изплащането на тѣзи нѣколко лева — да ги събиратъ въ нѣколко години отъ неговата пенсия.

**Министъръ М. Сарафовъ:** И по-напрѣдъ съмъ давалъ такова обяснение, че Министърътъ на Финанситѣ нѣма да се грижи да съсипва човѣка.

**М. Маджаровъ:** Азъ бихъ се присѣдинилъ къмъ първото прѣдложение, ако ние не бѣхме взели завчера по друго едно прошение друго едно рѣшение, та да не се намѣримъ въ противорѣчие. Ние рѣшихме, както каза г. Каравеловъ, да пращаме такива прошения на г. Министра на Финанситѣ и той, ако има нужда да се направи нѣкое облекчение, ще го направи. И той е българинъ, и той има сърце и когато види, че не може нѣкой да си плати, нѣма да отиде да извади душата му. Имайте прѣдъ видъ, г-да, че съ такова опрощаване насърчаваме хората да дохождатъ въ Камарата за нищо и никакво. И сѣдилищата, като прощаваме постоянно, не ще иматъ куража да рѣшаватъ въ полза на държавата. Разбира се, днеска е сжбота и може да правимъ поменъ, но не е наша пшени-

цата, не е наше коливото; тѣй щото, когато правимъ поменъ съ чуждо коливо, трѣбва да бждемъ по-прѣдпазливи. Г-нъ министърътъ каза, че като прѣдставителъ на хазната, той не може да се съгласи да се опрости; и ние нѣмаме право като Събрание да отидемъ противъ неговото казване. Има работи, когато можемъ да искаме противното на искането на министритѣ, но при такива случаи, когато той като прѣдставителъ на хазната казва, че не се съгласява, ние съ какво право искаме да кажемъ: прощаваме? Казва се, че този човѣкъ билъ бѣденъ, нѣмалъ много имотъ — най-послѣ нашитѣ хора не сж хора хилядници: като имашъ една къща и два дюкяна, това е всичкитѣ български имотъ. И, слѣдъ като простимъ на тогава, нѣма да се намѣри лице, което дължи на хазната, на което да не можемъ да простимъ. Затова, ще моля да приемемъ, щото това прошение да прѣпроводимъ на Министра на Финанситѣ, съ прѣпорѣжка, каквото може да направи за облекчението на този човѣкъ, да го направи.

**И. Вобековъ:** Г-да народни прѣдставители! Азъ не бихъ взелъ думата да говоря по това прошение, защото виждате, че то е подадено още прѣзъ 1899 г. и не съмъ знаелъ, а и просителътъ не е знаелъ, че азъ ще бжда сега въ Народното Събрание и ще ми се прѣдстави случай да взема участие по дебатитѣ, които ще станатъ по поводъ туй оплакване, туй прошение. Взехъ думата единствено, за да протестирамъ противъ тѣзи начала, противъ този принципъ, който искатъ да се прокара въ Народното Събрание по прѣглеждането на подобенъ характеръ прошения. Моля ви се, че защо ние засѣдаваме сега, за какъвъ родъ прошения, ако не за всѣкакви прошения, които позволява конституцията да се подаватъ отъ всѣки български гражданинъ, (Н. Цановъ: Тогава, значи, и искови прошения ще разглеждаме!) за опрощаване било на данъци, които не могатъ да се събератъ, или глоби отъ този характеръ наложени, глоба, която азъ считамъ съвършено несправедлива и незаконно наложена на единъ бѣднякъ, който не е знаелъ да се защити прѣдъ сѣда. Азъ мисля, че Народното Събрание, въ което има доста почтени хора, доста вѣщи хора по правосъдието, тѣ ще видятъ, че сѣдътъ, който се е произнесълъ да глоби единъ човѣкъ, несвързанъ съ никакви условия съ държавата, този сѣдъ се е криво произнесълъ и ние, като признаемъ този фактъ, азъ мисля, че можемъ да опростимъ на единъ бѣднякъ, който е останалъ да прѣживява съ една инвалидна пенсия съ цѣлото си сѣмейство. Говори се по имотното му състояние, че притежавалъ нѣкакви дюкяни. Въ Панагюрище има дюкяни, които отъ Освобождението досега сж затворени, прахъ има въ тѣхъ, а нищо друго. Такъвъ е панагюрекиятъ имотъ. 750 л. билъ струвалъ по оцѣнката на емлячната комисия, но идѣте продайте го сега, нѣма да вземѣте нито 700 ст. за него! Вие виждате, че

самият директор на пощите и телеграфите прави едно изложение, една сметка, какъ се е отдавала пощата въ различни времена. Отъ 180 и 200 л. е давана. Този човѣкъ, вследствие силната конкуренция отъ нещастни хора, които се чудятъ вече какъ да си намѣрятъ прѣпитанието, мислятъ, че ако направи такова едно намаление, заедно, двамата съдружници, ще могатъ и себе си да прѣхранятъ, и да отговорятъ въ сѣщото време на контракта на държавата. Пощата, която сж взели, се поддържа, г-да, съ двѣ кола и най-малко 4 коне само до Панагюрище, а отъ Панагюрище до Копривщица другъ трѣбва да отиде, и на това друго лице трѣбва да се плаща най-малко 50 л. Какво ще остане на другитѣ двама, които ще работятъ между Панагюрище и Пазарджикъ? 60 л. Съ 60 л. двама хора съ четири коне и двѣ кола могатъ ли да прѣкарватъ? Азъ мисля, че ни единъ отъ г. г. народнитѣ прѣдставители не ще се съгласи да остави държавата да експлоатира такива нещастници, които въ минута нещастна сж рискували да намаляватъ по такъвъ неразбранъ начинъ. Ето защо, азъ мисля, че почитаемото Народно Сѣбрание може да се произнесе въ този случай твърдѣ справедливо, още повече когато държавата нищо не е пострадала, положително нищо: отказалъ се той, безъ да ималъ нѣкакво задължение, дава държавата подпрѣ на новъ търгъ това прѣдприятие, лява се конкурентъ, който го взема за толкозъ, за колкото слѣдва да се вземе. Тѣй щото, единъ пакъ тукъ нѣма никой пострадалъ, никакви разходи нѣма направени отъ страна на държавата, азъ мисля, че почитаемото Народно Сѣбрание въ дадения случай е въ правото си да се притече на помощъ на този нещастникъ и опрости тази глоба, която нѣма защо да се взема.

**К. Мирски:** Г-да народни прѣдставители! Тѣзи нѣколко стотини лева, тая креанса, това вземане, ако бѣше лична собственостъ на насъ, които засѣдаваме тукъ, азъ щѣхъ да бѣда прѣтъ да се съглася да ги простимъ на избирателъ на г. Бобекова. Но ние сме свързани, г-да народни прѣдставители, първо, отъ нашия основенъ законъ, въ който се кълнемъ и който казва, че отстъпването всѣко вземане на държавата става по законодателенъ редъ. Второ, питатъ, какво ще правимъ въ сѣбота. Ще правимъ това, което ни палата конституцията и законитѣ на страната. Азъ прѣпорѣчвамъ чл. 105 отъ конституцията на благосклонното често прочитане на г. Бобекова, за да види какво трѣбва да правимъ. Ако се касаеше тукъ за пропаване на изостанали даждия или други недобри бѣрини, щѣхме да се занимаваме съ въпроса: истина ли прибирането на това даждие, на тия бѣрини се вижда невъзможно. Ние сме ограничени даже и за даждията и недоборитѣ, които можемъ да опрощаваме само тогава, когато се констатира, че не е възможно прибирането имъ. Така гласи конституцията, г-да народни прѣдставители, а пѣтъ ако

искаме да правимъ закони противъ конституцията, азъ протестирамъ за такива рѣшения. Азъ моля да се прати туй прошение, съгласно чл. 106 отъ конституцията, на г. Министра на Финанситѣ на благоусмотрѣние. Петъ години ли, десетъ години ли ще чака този избирателъ, г. Министърътъ на Финанситѣ ще изпита чрѣзъ своитѣ органи.

**Г. Пасаровъ:** Прѣди да разрѣшимъ въпроса, дали може Народното Сѣбрание да се занимава съ такъвъ въпросъ или не, трѣбва да разрѣшимъ другъ въпросъ по-напрѣдъ, а именно, може ли у насъ да се опрощаватъ глоби наложени отъ сѣдилищата. Имало е хора и се е мислило дълго време, че понеже глобата е наказание и понеже Държавниятъ Глава може да опрощава наказанията, слѣдователно, може да опрощава и глобитѣ. А други мислятъ, и то е по-право, че когато съ една присѣда се осѣжда единъ гражданинъ да изплати известна сума пари въ полза на държавата, съ присѣда влѣзла въ законна сила, държавата става кредиторъ и министърътъ не може никому нищо да опрощава. И ако се проучи тоя въпросъ, ще дойдемъ до заключение, че вторитѣ сж прави, че никой, нито министритѣ, нито Държавниятъ Глава могатъ да опрощаватъ никому нито петъ пари, били тѣ глоби наложени отъ сѣдилищата или отъ административнитѣ власти по силата на законитѣ. Когато тия постановления и присѣди сж влѣзли въ законна сила, никой нѣма право да опрощава, освѣнъ Народното Сѣбрание, и ако приемемъ този принципъ, тогава подобни заявления ще ги разгледаме въ Народното Сѣбрание, ще рѣшаваме дали да ги опростимъ, или не. Ако ли се приеме първото, т. е. че респективнитѣ министри или, по-добру, Държавниятъ Глава може да опрощава глоби, тогава подобни постановления ще трѣбва да се изпращатъ на надлежнитѣ министри. Азъ мисля, че Държавниятъ Глава, по силата на написитѣ закони, нѣма право да опрощава никакви глоби, наложени отъ сѣдилищата. Държавата става кредиторъ и по написитѣ закони всѣка една креанса на държавата може да се опрощава само отъ Народното Сѣбрание. Щомъ това е така, подобни прошения ние можемъ да ги разгледаме и, ако намѣримъ, че сж уважителни, ще ги удовлетворимъ. И азъ бихъ молилъ г. г. прѣдставителитѣ, които сж компетентни по тоя въпросъ, нека се произнесатъ, и оттамъ като трѣгнемъ, ще разрѣшимъ въпроса. Затова азъ бихъ молилъ тия, които сж записани, да се произнесатъ по въпроса: може ли Държавниятъ Глава да опрощава наложени глоби отъ сѣдилищата, или не, и ако не може, тогава Народното Сѣбрание трѣбва да опрощава. Азъ моля Народното Сѣбрание да се занимае по тоя въпросъ, и ако намира, че молбата е уважителна, тогава да рѣши това, което иска просителътъ.

**К. Досевъ:** Г-да народни прѣдставители! Азъ поддържамъ мнѣнието, че Народното Сѣбрание трѣбва да се занимава съ такива въпроси, а не

Държавният Глава или министрите да опрощават такива глоби; само Народното Събрание може да опрощава такива глоби. Сега въпросът е по настоящето прошение, може ли да се уважи молбата на просителя, или не. Г-нъ Бобековъ не бѣше правъ, като казваше, че това рѣшение било несправедливо и ние трѣбва да станемъ втора касационна инстанция и да разгледаме дали е справедливо или не и да го отменимъ. Ние не можемъ да се коснемъ до рѣшението. Веднажъ има рѣшение и е влѣзло въ законна сила, то е справедливо. Този човѣкъ е осъденъ за да плати тѣзи пари. Сега, за да опрости Народното Събрание на единъ човѣкъ една сума, която има да дължи по каквото и да е начинъ на държавата, трѣбва да видимъ по-напрѣдъ този човѣкъ въ състояние ли е да плати или не. Ако е въ състояние да плати, ние нѣмаме основания да му опрощаваме никаква глоба, никакъв дългъ къмъ държавата. Защото, ако отидемъ така по прошения да опрощаваме глоби, ние нѣма да се отървемъ отъ тия прошения, особено каквито сме ние българитѣ наклонни винаги да просимъ; ние ще видимъ, че ще бждемъ прѣтрупани било отъ осъждани по фискалнитѣ закони, било отъ осъждани отъ сѣдилищата за други работи. Азъ съмъ на мнѣние, ако този човѣкъ има откъдъ да плати, макаръ по-късно, ние не трѣбва да му опростимъ, и азъ не съмъ съгласенъ да се опрощава на никого, който е въ положение да плати.

**Докладчикъ Г. Василевъ:** Въ конкретния случай това не е глоба. Загубата, която се е появила отъ наддаването. . . (К. Досевъ: Сѣ едно; той е длъжникъ на държавата!) Защото държавата плаща по 40 л. повече мѣсечно.

**Министъръ М. Сарафовъ:** Ако бѣше взелъ той пощата, държавата щѣше да плати по-малко. Това е сѣ таки една загуба за държавата. (Гласове: Да се гласува!)

**И. Вобековъ:** Азъ се удивлявамъ, защо нѣкои отъ почитаеми г. г. народни прѣдставители искатъ именно по поводъ на това прошение да прокаратъ едно начало, което начало досега не се съблюдава? И азъ ще приведа много примѣри.

Г-нъ Мирски, който всѣкога обича да борави съ конституцията и съ законитѣ, миналата година, г-да, помнете, че искаше тукъ да се опростятъ на нѣкои си г-жа Колони отъ гр. Варна съ хиляди левове. (К. Мирски: Азъ бѣхъ противъ — трѣбва да помните!) Вие не бѣхте противъ и мълчахте тогава, когато се разискваше тоя въпросъ. И Събранието уважи прощата и опрости сумата. (К. Мирски: Напротивъ, Събранието отложи прошениято! Азъ станахъ причина да се отложи!) Не се отложи! (К. Мирски: Четѣте дневницитѣ и ще видите.) Подобенъ родъ прошения не е пръвъ път да се

разглеждатъ въ Камарата. И азъ мисля, че ни единъ отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, освѣнъ г. Мирски, който си позволи да тури едно ново начало при разглежданията на такива прошения тукъ, не ще има смѣлостта да отхвърли правото на Народното Събрание да се произнася по подобни прошения.

Г-нъ Досевъ казва, че не било наше право тукъ да се произнасяме, дали сѣдѣтъ е рѣшилъ правилно, или не. Азъ апелирамъ къмъ васъ, г-да. Азъ не съмъ юристъ човѣкъ, не мога да се произнеса точно, дали при една добра защита, ако тѣзи нещастници имаха възможностъ да хванатъ адвокати да се явяватъ съ тѣхъ прѣдъ сѣда, дали ще се намѣри сѣдъ да осѣди подобни лица заради това, защото безъ да подпишатъ каквито и да било условия, какъвто и да било контрактъ, сѣдѣтъ, не-извѣстно защо, е взелъ и ги е осѣдилъ. Азъ не знамъ, дали би се произнесълъ нѣкой сѣдъ, ако имаше добра защита и ако имаше да се прѣдставятъ тѣзи добри данни, които се прѣдставляватъ сега отъ дирекцията, за начина на отдаване на прѣдприемачъ това прѣдприятие въ други години. Ето защо азъ моля почитаемото Народно Събрание да се притече на помощъ на този нещастникъ, който сега е единъ отговоренъ. По-напрѣдъ сѣ били двама, защото неговиятъ съдружникъ е билъ живѣлъ, а миналата година се е поминалъ, и сега всичкиятъ тоя товаръ ще се стовари върху единия отъ съдружницитѣ, който е инвалидъ, нещастникъ е и не може да прѣпитава само своето сѣмейство съ тая скромна пенсия, която получава, и не може да изплати такава една глоба, която споредъ мене, както щете кажете, но тя е несправедливо наложена отъ сѣда.

**Ц. Таслаковъ:** Г-да народни прѣдставители! Азъ станахъ само да отбѣлжа едно нѣщо, въ което не съзирамъ твърдѣ да е правъ г. Пасаровъ. Има два вида глоби. Глоби, които сѣ наложени за прѣстѣпни дѣяния; тѣ сѣ вече наложени за наказание и като такива за тѣхъ има особена процедура, по която тѣ могатъ да се прощаватъ. Тамъ вече трѣбва да отидатъ чрѣзъ министра до Държавния Глава. А глобитѣ, които произтичатъ отъ неустойка по граждански сдѣлки, тѣ сѣ чисти креанси на държавата; тѣхъ Народното Събрание може да опрощава. Тѣй щото, въ едно и сѣщото врѣме азъ съмъ и противъ г. Пасарова, и противъ г. Мирски. Не е правило, че всичко трѣбва да опрощаваме. Конституцията говори за данѣци и берии, а не говори за дължими суми на държавата, произтекащи отъ граждански сдѣлки. Тѣй че, ние сме въ пълно право да разгледаме това прошение и да вземемъ рѣшение по него — да опростимъ сумата, или да го отхвърлимъ. Сега, дали да опростимъ или да не опрощаваме, то е другъ въпросъ. Менѣ ми се струва, ако се водимъ отъ това правило, че държавата не трѣбва да се явява благодѣтелка да прощава на когото ще и на когото не ще, и ако изхождаме отъ това, което г. Министърътъ на Финанситѣ каза

вчера, че ние имаме много да се надъваме да получимъ отъ тия вземания, които държавата има отъ частни лица, ние трѣбва да се съжнимъ. Най-напрѣдъ ние нѣма какъ да се основемъ, че този човѣкъ е неправилно осъденъ, както казва г. Бобековъ. Ако е неправилно осъденъ, г-нъ Бобековъ, има толкова много адвокати, които щѣха да го научатъ какъ да постѣпи, да апелира, да касира, и щѣше да си намѣри правото най-сетѣ. (И. Бобековъ: Пари искагъ тия адвокати!) Сѣдилищата въ България не сѣ пропаднали толкова ниско, щото да осъдятъ единъ човѣкъ, *coûte que coûte*, защото държавата имала да взима. И второ нѣщо има, че просителътъ не ни прѣдлага никакви причини, които да ни дадатъ право да му опростимъ. Тѣй че, мамо мѣние е да не се прощава, а да го оставимъ безъ послѣдствие.

**Д-ръ П. Ношковъ:** Г-да народни прѣдставители! Азъ взехъ думата, защото г. Пасаровъ желасе да се произнесатъ и други отъ г. г. народнитѣ прѣдставители по този въпросъ, който е доста важенъ. Нѣма съмнѣние, че глобата е едно наказание. Щомъ е наказание, нея може да я опрости само Държавниятъ Глава, на основание чл. чл. 14 и 15 отъ конституцията. Чл. 14 казва: „Князътъ има право да смекчава или да отмишлява наказанията спроти начина, който е опрѣдѣленъ въ правилника на криминалното сѣдопроизводство.“ Чл. 15: „Князътъ има право за помилване въ криминалнитѣ дѣла.“ Чл. 16 казва: „Изложенитѣ въ чл. чл. 14 и 15 правдини на Кнѣза не се простиратъ и на присѣдитѣ, по които сѣ осъдени министри за нѣкакво нарушение на конституцията.“ Слѣдователно, на основание на тия членове само Държавниятъ Глава може чрѣзъ помилване да опрости глоба, наложена съ присѣда, влѣзла въ законна сила. Въ дадения случай ние нѣмаме работа съ глоба, а имаме работа съ единъ граждански искъ, който чрѣзъ сѣдилищата е разрѣшенъ въ тежестъ на просителя. Той е осъденъ да заплати известна сума на държавата; държавата о, прочее, вискатель, кредиторъ, и въ този случай азъ напълно съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г. Мирски, което почива на чл. 105, пунктъ 3, отъ конституцията — (Чете.) „да опрощава изостанали даждии и всѣкакви недобрани берии, на които прибирането се вижда невъзможно“. Както виждате, отъ редакцията на този членъ излиза, че Народното Сѣбрание може да опрощава изостанали даждии и всѣкакви недобрани берии. Прѣдъ видъ на това, че изречението „всѣкакви недобрани берии“ е смѣсено съ „даждии“, поражда се най-напрѣдъ въпросъ като че тия недобрани берии да сѣ нѣщо подобно на нѣкакво даждие, на нѣкаквъ данѣкъ. (Министъръ М. Сарафовъ: И тѣй е аслѣ!) Но, г-да народни прѣдставители, Народното Сѣбрание може да даде едно по-широко тълкувание на този § 3 отъ чл. 105, та, за да може то да прости или да не прости едно гражданско държавно взе-

мане, трѣбва, прѣди всичко, да се убѣди, може ли длѣжникътъ тази сума да плати или не; дали той е въ състояние да я плати или не. Естествено е, че туй нѣщо трѣбва да стане по надлежния редъ: Министерътъ на Финанситѣ трѣбва да изпрати изпълнителния листъ на изпълнение на надлежния сѣдебенъ приставъ, и този по надлежния редъ да се удостовери, че длѣжникътъ е несъстоятеленъ и, слѣдователно, не може по никаквъ начинъ да се събере отъ него тази сума. И за да има редъ въ финанситѣ, да знае Министерътъ на Финанситѣ, кои вискания сѣ дѣйствителни и кои не, слѣдъ като се убѣди, че известна сума е несъбираема, ще трѣбва да внесе прѣдложение въ Народното Сѣбрание. За тая сума, която не може да се събере, и Народното Сѣбрание може да я опрости. На и да не я опрости, г-да прѣдставители, щомъ не може да събере, то е сѣ едно и сѣщо за държавата. Ето защо азъ намирамъ, че тълкуванието, което дава г. Мирски, е правилно, и заключавамъ: глоби ние не можемъ да опрощаваме. (Ц. Таслаковъ: Ами кои?) И другитѣ вземания на държавата не може да опрощаваме, освѣнъ ако за това има особено прѣдложение отъ страна на Министра на Финанситѣ и въ това прѣдложение да ни убѣди г. Министерътъ на Финанситѣ, че слѣдъ като е направилъ всичко, което трѣбва за събирането на известна сума, лицето, отъ което се иска тая сума, се е оказало несъстоятелно. Ето защо най-правилното рѣшение е това: такива прошения, които сѣ отпращени до Народното Сѣбрание, трѣбва да се изпратитъ всички на Министра на Финанситѣ, за да направи надлежното. Ако просителътъ иска да му се опрости глобата, Министерътъ на Финанситѣ ще вземе въ съображение мотивитѣ на присѣдата, ще вземе въ съображение поведението на онзи, който е глобенъ, и тогава, ако види, че той заслужава помилване, ще направи надлежното прѣдъ Държавния Глава, за да го помилва. Ако прошенето е отъ съдържане, щото на просители да се опрости нѣкаква сума, на която е осъденъ по гражданско дѣло, такова едно прошение пакъ трѣбва да се изпрати на Министра на Финанситѣ, и той ще гледа да събере тая сума, а ако не може да я събере, той ще внесе едно прѣдложение въ Народното Сѣбрание за опрощаване. Слѣдователно, настоящето прошение да се изпрати въ Министерството на Финанситѣ, за да направи надлежното по закона.

**П. Ковачевъ:** Г-да народни прѣдставители! По принципъ азъ съмъ съгласенъ, щото едно гражданско право, едно материално право, придобито отъ държавата, не може да се отегхпа отъ Народното Сѣбрание. Както забѣлжи г. Ношковъ, г. Министерътъ на Финанситѣ трѣбва да изчерпи всичкитѣ срѣдства, за да види дали може да се реализира туй право на хазната или не. Но азъ ако съчувствувамъ къмъ апела на г. Бобекова и бихъ молилъ заедно съ него да се опрости тая

сума, изхождамъ отъ друго съображение, че самата държава въ тѣзи свои договори, които сключва съ частнитѣ лица и впоследствие тегли за неустойка хората, за да платятъ известни суми въ нейна полза, самата държава, казвамъ, не е послѣдователна въ своитѣ постѣпки при такива случаи, защото ние имаме прѣсни случаи. Миналата година по единъ сжщо такъвъ договоръ съ държавата, когато наемателътъ на пощата между Ески-Джумая и Османъ-Пазаръ отказа да подпише контракта, държавата отстъпи едно свое право въ връда на българскитѣ граждани, които се ползватъ отъ поцитѣ и телеграфитѣ, като измѣни тарифитѣ на тръгването и пристигането на поцитѣ и съ това градоветѣ Османъ-Пазаръ и Ески-Джумая ужъ иматъ всѣки день поща, (Глъчка.) обаче, кореспонденцията се получаваше слѣдъ два дена. Само и само държавата да не обявява новъ търгъ, не се съгласи да конфискува залога на наемателя, а се съгласи да подпише контракта съ това видоизмѣнение, че се измѣни тарифата за тръгването и пристигането на пощата, и съ това се опетиха българскитѣ граждани. Ето защо азъ поддържамъ изказаното мнѣние отъ г. Вобекова, че самата държава като не е послѣдователна и отива понякога противъ интереситѣ на българскитѣ граждани, да бжде и сега отстъпчива и имъ опрощава сумитѣ, които тѣ искатъ.

**Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ:** Тѣй като никой другъ не иска думата, полагамъ на гласуване. Има двѣ прѣдложения на комисията.

**И. Вобековъ:** Нѣма двѣ прѣдложения. Има прѣдложение на комисията.

**Министъръ М. Сарафовъ:** Азъ прѣдлагамъ: да се изпрати това прошение въ Министерството на

Финанситѣ, да се опита да събере сумата и, ако не може, тогава да се внесе прѣдложение за прощаване. (Гласове: Комисията не е съгласна на това.)

**Докладчикъ Г. Василевъ:** Рѣшението на комисията е: да се опрости сумата, ако не е събрана досега.

**Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ:** Които сж съгласни да се прѣпрати това прошение въ Министерството на Финанситѣ, да си вдигнатъ ржката. (Гласове: Меншество. — Други: Болшинство. — Гласове отъ лѣвицата: Не можъ да се разбере!)

Ония, които сж за изпращането на това прошение въ министерството...

**И. Вобековъ:** Това не е правилно! Това изчерпва въпроса. Азъ мисля, че трѣбва да се тури на гласуване прѣдложението на комисията, което е за опрощаването на тази сума. Ако се не опрости, тогава само по себе си се разбира, че ще се изпрати въ министерството.

**Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ:** Ония, които сж за изпращането въ Министерството на Финанситѣ прошения на Ивана Атанасовъ попъ Захариевъ отъ гр. Панагюрище, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Тѣй като врѣмето е напрѣдвало, пристѣпваме къмъ нареждането дневния редъ за идущето заседание.

Втората точка отъ дневния дневенъ редъ ще бжде първа въ дневния редъ на идущето заседание. Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 7<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ч. послѣ пладнѣ.)

Подпрѣседатели: { **Д. К. Поповъ.**  
**А. Франгя.**

Секретаръ: **П. Ковачевъ.**

Началникъ на Стенографическото бюро: **Т. Гължбовъ.**